

EKSPERTA VĒRTĒJUMS LIETDERĪBAS REVĪZIJĀ NR.
2.4.1-71/2024 “KĀ NODROŠINĀT PIETIEKAMU SKAITU
POLICISTU?”

Autors: asociētais profesors Dr.iur. Edvīns Danovskis
LATVIJAS UNIVERSITĀTE

Saturs

Priekšvārds	2
1. Valsts policijas uzdevuma nodošana vai deleģēšana: teorētiskie apsvērumi	4
2. Nodarbinātības attiecību regulējuma saistība ar pietiekamu policistu skaitu	8
3. Valsts policijas uzdevumu deleģēšana: ārvalstu prakses apskats	10
4. Izvērtējums par atsevišķu Valsts policijas uzdevumu hipotētisku nodošanu vai deleģēšanu.....	12
Kopsavilkums	26

Priekšvārds

Valsts policija citu valsts iestāžu vidū izceļas ar ārkārtēju funkciju un darbības formu daudzveidību – tā ir izmeklēšanas iestāde, kas veic pirmstiesas izmeklēšanu, izskata lielāko daļu no visām administratīvo pārkāpumu lietām, izdod administratīvos aktus (atļaujas, licences, sertifikātus), apsargā objektus, administrē atrastās mantas, īsteno teju universālu kontroli pār tiesību normu ievērošanu u.t.t. Augstākā tiesa ir atzinusi, ka “tiesiskā valstī ir jābūt piespiedu mehānismiem, lai panāktu, ka tiesību normas ievēro arī personas, kas tās pārkāpj. Tomēr ne visos gadījumos likumdevējs ir noteicis speciālo kompetento institūciju, kas var uzlikt pienākumu novērst pārkāpumu un sekot tā izpildei vai sodīt par normas pārkāpšanu. Tādējādi valstī ir jābūt institūcijai, kam ir vispārīga kompetence reaģēt uz tiesību normu pārkāpumiem gadījumos, kad speciāla kompetence nav noteikta. [...] Valsts policija ir institūcija, kam ir vispārīga kompetence efektīvi un samērīgi reaģēt uz tiesību normu pārkāpumiem gadījumos, kad speciāla kompetence nav noteikta citai institūcijai.” (Augstākās tiesas 2022.gada 10.februāra spriedums lietā Nr. SKA-276/2022, 9.-10. punkts.) Dabiski, ka šī funkciju dažādība prasa arī lielus cilvēkresursus, tādēļ Valsts policija ir nodarbināto skaita ziņā lielākā valsts iestāde.

Valsts policijas darbība ir valsts varas klātbūtnes apliecinājums, tā simbolizē drošību un kārtību. Valsts policija ir viena no iedzīvotājiem pieejamākām valsts institūcijām, jo tās teritoriālās struktūrvienības, lai arī pēdējos gados optimizētas, atrodas visos reģionos. Valsts policijas klātbūtnes efekts un jau vēsturiski daudzveidīgais funkciju klāsts ir radījis situāciju, ka tā pēdējo 30 gadu laikā ne tikai ir saglabājusi tradicionālās funkcijas, bet arī tai uzdotas jaunas.

Valsts policijā jau ilgstoši nav aizpildīts ievērojams skaits amata vietu, tādēļ Valsts kontroles revīzijā “Kā nodrošināt pietiekamu skaitu policistu?” viena no aktivitātēm ir izvērtēt, vai ir tādas Valsts policijas funkcijas un uzdevumi, kurus var veikt kāda cita organizācija, piemēram, nevalstiskās organizācijas, uzņēmēji, citas publiskā sektora institūcijas, tādējādi optimizējot Valsts policijai nepieciešamo cilvēkresursu skaitu. Šim nolūkam ir pasūtīts un sagatavots šis eksperta vērtējums.

Atbilstoši eksperta darba uzdevumam tika analizēti 13 Valsts policijai ārējos normatīvajos aktos noteiktie uzdevumi, kurus hipotētiski varētu nodot citai valsts institūcijai (mainīt piekritību), deleģēt citai personai, jo īpaši privātpersonai, vai kuru īstenošanā var iesaistīt sabiedrību, piemēram, slēdzot līdzdarbības līgumu ar privātpersonu. Atbilstoši uzdevumam katrs tiesību normā noteiktais uzdevums analizēts pēc šādiem kritērijiem: 1) ja identificētā funkcija/uzdevums nav noteikts likumā “Par policiju”, vai attiecīgā funkcija / uzdevums pēc būtības atbilst šajā likumā policijai noteiktajām funkcijām /uzdevumiem; 2) vai identificētās funkcijas/uzdevuma nodošana vai deleģēšana nebūtu pretrunā tiesību pamatprincipiem, t. sk. tiesiskās sistēmas konceptuālajam ietvaram, lai nodrošinātu, ka netiek skartas valsts pamatfunkcijas un sabiedrības tiesiskās aizsardzības garantijas (intereses); 3) kāds būtu vēlamais identificētās funkcijas/uzdevuma pārejas citai organizācijai modelis – nodošana, deleģēšana (vai cits modelis); 4) kādai organizācijai identificētā funkcija/uzdevums būtu nododams/deleģējams (piemēram, valsts vai pašvaldību institūcijai, privātās apsardzes sektoram, konkrētai nevalstiskajai organizācijai); 5) kādi būtu iespējamie ieguvumi un riski, ja funkcija/uzdevums tiek nodots vai deleģēts, piemēram, risks publiskās drošības un kārtības apdraudējumam, sabiedrības atbalsta un uzticības zudumam, publiskās pārvaldes reputācijai

u.c. Eksperta vērtējums ir sniegts pēc iepazīšanās ar revīzija ietvaros jau iegūtās informācijas, kā arī intervijas ar Valsts policijas vadību 2025. gada 8. maijā.

1. Valsts policijas uzdevuma nodošana vai deleģēšana: teorētiskie apsvērumi

Valsts policijai, tāpat kā citai valsts pārvaldes iestādei, noteiktos uzdevumus var vai nu **nodot citai valsts pārvaldes institūcijai** (mainīt kompetenci) vai **deleģēt citai publiskai personai vai privātpersonai**.

Valsts policijai noteiktā uzdevuma **nodošana citai institūcijai** (piemēram, citai tiešās pārvaldes iestādei) teorētiski var notikt, tikai izdarot grozījumus likumā “Par policiju” vai citā ārējā normatīvajā aktā, ar kuru noteikta Valsts policijas kompetence. No Valsts pārvaldes iekārtas likumā ietvertā regulējuma izriet, ka valsts pārvalde pati nevar mainīt likumā noteikto kompetenci, to nododot citai tās pašas publiskas personas institūcijai. Šādā gadījumā par uzdevuma tiesisku un lietderīgu izpildi atbild tā institūcija, kuras kompetencē nodots attiecīgais uzdevums.

Valsts policijai noteiktā uzdevuma **deleģēšana citai publiskai personai** (piemēram, pašvaldībai) **vai privātpersonai** iespējama Valsts pārvaldes iekārtas likumā noteiktajos gadījumos un kārtībā. Valsts pārvaldes iekārtas likuma 40. panta otrā daļa noteic, ka privātpersonai pārvaldes uzdevumu var deleģēt ar ārēju normatīvo aktu vai līgumu, ja tas paredzēts ārējā normatīvajā aktā, ievērojot šā likuma 41.panta otrās un trešās daļas noteikumus. Šādā gadījumā Valsts policijai ir pienākums saglabāt efektīvu uzraudzību par to, vai deleģētais uzdevums tiek pildīts tiesiski un efektīvi, kā arī pienākums atbildēt par prettiesiskas rīcības rezultātā radīto kaitējumu citām personām (sk. Valsts pārvaldes iekārtas likuma 43. panta trešo daļu un 44. pantu).

Latvijas tiesību sistēmā valsts pārvaldes uzdevuma deleģēšana ir pieļaujama, ievērojot trīs vispārējus noteikumus:

- 1) deleģēšana ir pieļaujama tad, ja pilnvarotā persona attiecīgo uzdevumu **var veikt efektīvāk** (Valsts pārvaldes iekārtas likuma 40. panta pirmā daļa);
- 2) ar likumu ir iespējams **deleģēt gandrīz ikvienu valsts pārvaldes uzdevumu**, ievērojot Valsts pārvaldes iekārtas likuma 41. panta otrajā un trešajā daļā ietverto regulējumu;
- 3) deleģēšana privātpersonai iespējama tad, ja tā paredzēta ārējā normatīvā aktā (arī Ministru kabineta noteikumos vai pašvaldības saistošajos noteikumos, izņemot Valsts pārvaldes iekārtas likuma 41. panta trešajā daļā minētos gadījumus, kad deleģēšana iespējama tikai ar likumu), deleģēšana publiskai personai pieļaujama tikai likumā minētajos gadījumos (Valsts pārvaldes iekārtas likuma 40. panta otrā un trešā daļa).

Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likumu deleģēšanas jēga ir **efektivizēt valsts pārvaldes uzdevuma veikšanu**. Likums nenoteic detalizētākas vadlīnijas efektivitātes noteikšanai, tādēļ valsts pārvaldei un likumdevējam ir plaša rīcības brīvība izvērtēt, vai deleģēšana var uzlabot konkrētā valsts pārvaldes uzdevuma veikšanu. No likuma ir secināms vien loģisks apsvērums, lai atzītu, ka valsts pārvaldes uzdevuma īstenošana ir efektīvāka: ieguvumam (ieguvumiem) no deleģēšanas ir jāatsver riski, izmaksas vai citi apgrūtinājumi, kas rodas, ja valsts pārvaldes uzdevumu veic valsts pārvalde pati. Līdz šim apjomīgākā analīze par efektivitāti kā deleģēšanas priekšnoteikumu veikta 2011. gadā Valsts kancelejas pasūtītajā pētījumā “Valsts pārvaldes uzdevumu nodošanas analīze un rekomendācijas”, ko veicis advokātu birojs “Eversheds Bitāns” (pieejams: https://www.tm.gov.lv/sites/tm/files/2020-01/Documents/lv_jaunumi_1.pdf). Šī pētījuma 208.-216. lappusē atspoguļots mēģinājums formulēt efektivitātes mērīšanas kvantitatīvo un kvalitatīvo rādītāju noteikšanas metodoloģiju.

Tomēr jāuzsver: no likuma neizriet, ka efektivitātei vienmēr ir jābūt pierādītai ar matemātiskiem aprēķiniem, izmaksu tāmēm vai citiem algoritmiskiem formulējumiem. Efektivitāti var novērtēt, arī veicot plaši pazīstamo SVID analīzi (stipro pušu, vājo pušu, iespēju un draudu analīzi) un izvērtējot deleģēšanas sniegtās iespējas un stiprās puses iepretim draudiem un vājajām pusēm. Valsts kontroles revīzijas “Kā nodrošināt pietiekamu skaitu policistu” kontekstā ieguvums no deleģēšanas – noteiktiem uzdevumiem paredzēto amata vietu likvidēšana un attiecīgo amatpersonu pārcelšana citos amatos – var atsvērt izmaksu palielinājumu pie nosacījuma, ka par prioritāti tiek atzīta vakanto amatu aizpildīšana.

Piemēram, viens no likumā “Par policiju” noteiktajiem valsts policijas uzdevumiem ir “kritiskās infrastruktūras objektu un ar Ministru kabineta 25.11.2009. rīkojumu Nr.808 “Par Valsts policijas apsargājamajiem objektiem” noteikto objektu apsardze”. Vērtējot, vai šī uzdevuma deleģēšana varētu būt efektīvāka, var ņemt vērā, piemēram, šādus metodoloģiskus apsvērumus:

- 1) nepieciešams formulēt galveno ieguvumu no deleģēšanas- šīs revīzijas kontekstā tā var būt iespēja novirzīt šim uzdevumam paredzētos cilvēkresursus citiem Valsts policijas uzdevumiem;
- 2) jāapsver, vai deleģēšana privātpersonai (piemēram, apsardzes komersantam) var nodrošināt uzdevuma īstenošanu adekvātā apmērā un intensitātē;
- 3) jāveic aprēķins par iespējamām pārvaldes uzdevuma deleģēšanas izmaksām;
- 4) jāveic risku novērtējums, jo īpaši par to, kā nodrošināt pilnīgu un efektīvu uzraudzību pār pārvaldes uzdevuma īstenošanu.

Deleģēšanas rezultātā pārvaldes uzdevuma īstenošana nekļūtu efektīvāka tad, ja

- 1) pilnvarotā persona nespētu nodrošināt attiecīgā uzdevuma īstenošana adekvātā apmērā un intensitātē;
- 2) deleģēšanas rezultātā pārvaldes uzdevuma izmaksas būtiski pieaugtu vai tiktu identificēti tādi riski un vājās puses, kas neatsvērtu ieguvumus no cilvēkresursu novirzīšanas citiem uzdevumiem.

Valsts pārvaldes iekārtas likums **ļauj deleģēt ikvienu valsts pārvaldes uzdevumu, ievērojot Valsts pārvaldes iekārtas likuma 41. panta otrajā un trešajā daļā noteiktos ierobežojumus:**
“(2) Nevar deleģēt šādus pārvaldes uzdevumus:

- 1) nozares politikas veidošanu un attīstības plānošanu;
- 2) nozares darbības koordināciju;
- 3) iestāžu un pārvaldes amatpersonu uzraudzību;
- 4) publisku personu budžeta apstiprināšanu, finansu resursu sadali programmu un apakšprogrammu līmenī, finansu resursu kontroli.

(3) Privātpersonai papildus šā panta otrajā daļā minētajam nevar deleģēt:

- 1) administratīvo aktu izdošanu, izņemot gadījumus, kad tas paredzēts ārējā normatīvajā aktā;
- 2) pārvaldes uzdevumus, kas saistīti ar valsts ārējās un iekšējās drošības funkciju izpildi, izņemot gadījumus, kad tas paredzēts likumā;
- 3) Latvijas Republikas pārstāvību ekonomiskajās, militārajās un politiskajās savienībās un to institūcijās, izņemot gadījumus, kad tas paredzēts likumā;

- 4) pārvaldes uzdevumus, kas nodrošina Latvijas Republikas Satversmē garantēto cilvēktiesību īstenošanu un uzraudzību un kuru izpildes kārtību un institūciju ir noteicis likumdevējs;
- 5) citus pārvaldes uzdevumus, kuri pēc savas būtības ir valsts pārvaldes funkcijas pamats un kurus drīkst veikt tikai iestādes.”

Valsts pārvaldes iekārtas likuma 41. panta trešās daļas 1., 2., 3. punktā ir paredzēta atruna, ka deleģēšana tomēr ir iespējama, ja tas ir paredzēts “ārējā normatīvā aktā” vai “likumā”. Valsts pārvaldes iekārtas likuma 41. trešās daļas 4. un 5. punkts nesatur atrunu par likumos paredzētiem izņēmumiem, taču tāda ir iespējama. Valsts pārvaldes iekārtas likuma 41. panta trešās daļas 4. punkts noteic, ka nedrīkst deleģēt pārvaldes uzdevumus, kas nodrošina Satversmē garantēto cilvēktiesību īstenošanu un uzraudzību, un kuru izpildes kārtību ir noteicis likumdevējs. Norāde par likumdevēja noteikto kārtību nozīmē, ka valsts pārvalde šajos jautājumos nedrīkst pati, bez likumā ietverta pilnvarojuma, pārdeleģēt uzdevuma veikšanu privātpersonai.

Valsts pārvaldes iekārtas likuma 41. panta trešās daļas 5. punkts aizliedz privātpersonai deleģēt uzdevumus, “kuri pēc savas būtības ir valsts pārvaldes funkcijas pamats un kurus drīkst veikt tikai iestādes”. Šīs normas jēga ir formulēt deleģēšanas robežas, taču nav tādu iepriekš definētu, praksē vai doktrīnā nostiprinātu kritēriju, kuri ļautu viennozīmīgi secināt, kuru pārvaldes uzdevumu drīkstētu, bet kuru – nedrīkstētu deleģēt. Līdz šim secināts un praksē konsekventi ievērots noteikums, ka sodu piemērošanu nedrīkstētu deleģēt privātpersonām (*Valsts pārvaldes uzdevumu nodošanas analīze un rekomendācijas; pieejams: https://www.tm.gov.lv/sites/tm/files/2020-01/Documents/lv_jaunumi_1.pdf, 181.-184.lpp.*). Taču nostādnes par to, ko drīkstētu un ko nedrīkstētu deleģēt, laika gaitā var mainīties. Teorētiski iespējams vien minēt apsvērumus, kuri varētu būt šķērslis deleģēšanai, piemēram: 1) tiesību norma, kas regulē pārvaldes uzdevumu, paredz plašu novērtējuma vai rīcības brīvību; 2) uzdevums skar demokrātiskās iekārtas funkcionēšanas pamatus (piemēram, politisko partiju finansēšana, aizliegums rīkot sapulces gājienus un piketus); 3) deleģēšana varētu apdraudēt valsts varas autoritāti, leģitimāciju un uzticību valstij; 4) uzdevuma īstenošanas ietvaros var tikt būtiski un ilgstoši ierobežotas personas cilvēktiesības. Pēc būtības ar likumu, politiskas izšķiršanās ceļā ir iespējams deleģēt teju ikvienu valsts pārvaldes uzdevumu, ja vien ir veikts saprātīgs risku un ieguvumu izvērtējums un iestāde, kuras pamatkompetencē ir noteikts attiecīgais uzdevums, saglabā efektīvas pārraudzības iespējas, tostarp jebkurā brīdī pārņemt deleģēto uzdevumu vai tā daļu savā kontrolē. Jāuzsver, ka deleģēšanas gadījumā deleģētājs rīkojas attiecīgās publiskās personas vārdā, un formāli lēmumu pieņem attiecīgā publiskā persona ar tās pilnvarotas personas starpniecību. Savukārt atkarībā no deleģējamā pārvaldes uzdevuma atšķiras normatīvais akts, kurā deleģēšana ir pieļaujama: vai nu tas ir ārējs normatīvs akts (tātad arī Ministru kabineta noteikumi un pašvaldības saistošie noteikumi) vai tikai likums.

Lielākā daļa no Valsts policijas uzdevumiem, ir tādi, kuri ir saistīti ar valsts iekšējās drošības funkciju izpildi, un tādēļ saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 41. panta trešās daļas 2. punktu tos varētu deleģēt, ja šāda iespēja būtu paredzēta likumā. Veicot izvērtējumu par revīzijā identificētajiem hipotētiski deleģējamiem uzdevumiem, gandrīz neviens nav tāds, kura deleģēšana nonāktu pretrunā Valsts pārvaldes iekārtas likuma regulējumam vai tiesību principiem. Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 16. panta trešo daļu iestādes nolikumā (Ministru kabineta noteikumos) var norādīt, kuri tās kompetencē esošie pārvaldes uzdevumi var tikt deleģēti šajā likumā noteiktajā kārtībā. Tomēr ņemot vērā Valsts policijas kompetencē esošo uzdevumu nozīmīgumu un ciešo saistību ar iekšējās drošības nodrošināšanu un

cilvēktiesību ievērošanu vai ierobežošanu, Valsts policijai noteikto uzdevumu deleģēšanas iespējai un apjomam ir jābūt paredzētam likumā. **Proti, diskusijai par to, vai un kuri uzdevumi ir deleģējami privātpersonām, ir jābūt arī politiskai.**

2. Nodarbinātības attiecību regulējuma saistība ar pietiekamu policistu skaitu

Valsts policijā ir divas nodarbināto kategorijas: amatpersonas ar speciālajām dienesta pakāpēm (nodarbināti valsts dienesta attiecību ietvaros, publiski tiesiskas attiecības) un darbinieki (nodarbināti saskaņā ar Darba likumu, privāttiesiskas attiecības). Tomēr šobrīd likumā nav nepārprotami formulētu kritēriju, pēc kuriem noteikt, vai amata vietai vajadzētu būt amatpersonai ar speciālo dienesta pakāpi vai darbiniekam. Turklāt praksē amatpersonas ar speciālajām dienesta pakāpēm dažkārt veic tādus uzdevumus, kuri nav saistīti ar tām noteiktajām īpašajām prasībām pēc fiziskās sagatavotības (piemēram, saskaņā ar amata aprakstu galvenokārt izdod administratīvus aktus, sagatavo un pārbauda lēmumus par administratīviem pārkāpumiem, kas fiksēti ar tehniskajiem līdzekļiem).

Līdz 2006. gadam tie Valsts policijā nodarbinātie, kas atbilda Valsts civildienesta likuma 3. panta pirmajā daļā ietvertajam ierēdņa jēdzienam, bija specializētā civildienesta ierēdņi. Ar 2006. gada 14. septembra grozījumiem Valsts civildienesta likumā un Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likumu (turpmāk – Dienesta gaitas likums) tika izveidota jauna valsts dienesta attiecībās nodarbināto kategorija – amatpersonas ar speciālajām dienesta pakāpēm. Saskaņā ar Valsts civildienesta likuma pārejas noteikumu 12. punktu specializētā valsts civildienesta ierēdņi, kas ieņēma amatu Valsts policijā, Drošības policijā, Iekšlietu ministrijas Sakaru centrā, Iekšlietu ministrijas Informācijas centrā, Valsts robežsardzē, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā un Ieslodzījuma vietu pārvaldē, ar 2006.gada 1.oktobri uzskatāmi par amatpersonām ar speciālo dienesta pakāpi Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādēs vai Ieslodzījuma vietu pārvaldē, un 2006.gada 1.oktobrī ar viņiem izbeidzās valsts civildienesta attiecības. Tā kā līdz tam visi Valsts policijā nodarbinātie, kas atbilda Valsts civildienesta likuma 3. panta pirmajā daļā minētajām ierēdņa pazīmēm, bija vienādā statusā neatkarīgi no tā, kuras no Valsts civildienesta likuma 3. panta pirmajā daļā minētajām funkcijām viņi veica, amatpersonu ar speciālo dienesta pakāpi statuss tika piešķirts arī personām, kuras neveica likumā “Par policiju” noteiktos policijas darbinieka pienākumus.

Atšķirībā no Valsts civildienesta likuma 3. panta pirmās daļas, kurā ir formulēta ierēdņa legāldefinīcija (tiešās pārvaldes iestādē veido nozares politiku vai attīstības stratēģiju, koordinē nozares darbību, sadala vai kontrolē finanšu resursus, izstrādā normatīvos aktus vai kontrolē to ievērošanu, sagatavo vai izdod administratīvos aktus, sagatavo vai pieņem citus ar indivīda tiesībām saistītus lēmumus), Dienesta gaitas likumā šādi formulētas definīcijas nav. Dienesta gaitas likuma 2. panta pirmā daļa noteic, ka “Dienests Iestādē ir valsts dienesta veids, kuru pilda Iestādes amatpersona, kam ir speciālā dienesta pakāpe”. Taču kritēriji, pēc kuriem nosakāms, kuram no iestādē nodarbinātajiem jābūt amatpersonai ar speciālo dienesta pakāpi, likumā nav noteikti. Praksē šo trūkumu novērš uz likuma pamata izdotie Ministru kabineta 2016. gada noteikumi Nr. 810 “Noteikumi par Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm amatu klasifikāciju”. Šie noteikumi uzskaita visus amatus, kurus var ieņemt amatpersona ar speciālo dienesta pakāpi.

Kā norādīts Valsts policijas 2025. gada 17. janvārī Valsts kontrolei sniegtajā atbildē, amatpersonu ar speciālo dienesta pakāpi loks tiek noteikts atbilstoši likumā “Par policiju” sniegtajiem policijas darbinieka pienākumiem. Saskaņā ar likuma “Par policiju” 2. pantu policijas darbinieks ir persona, kura ieņem amatu Valsts policijā un kurai piešķirta speciālā

dienesta pakāpe. Savukārt likuma 9., 10. un 11. pantā ir formulēti policijas darbinieka pienākumi. Pat ja amatpersonu ar speciālo dienesta pakāpi loks Valsts policijā tiek noteikts tiem nodarbinātajiem, kuru amata pienākumos ietilpst viens vai vairāki no likumā “Par policiju” minētajiem uzdevumiem, ir acīmredzams, ka ne visiem no šiem uzdevumiem ir nepieciešamas amatpersonām ar speciālajām dienesta pakāpēm noteiktās īpašās prasības - fiziskā sagatavotība, veselības stāvoklis un psiholoģiskās īpašības. Valsts policijā ir amatpersonas, kuras saskaņā ar amata aprakstu galvenokārt izdot administratīvus aktus vai veic citas ierēdņiem līdzīgas funkcijas, kuru veikšanai nav nepieciešamas likumā noteiktās fiziskās sagatavotības prasības. Tātad ir tādas Valsts policijā nodarbinātas amatpersonas ar speciālajām dienesta pakāpēm, kuras veic ierēdņiem līdzīgas funkcijas, un kurām nav nepieciešams nedz paredzēt īpašas fiziskās sagatavotības prasības, nedz īpašu dienesta gaitas un izdienas pensiju regulējumu, jo šādas funkcijas veicošiem civildienesta ierēdņiem attiecīgas prasības un regulējums nepastāv. Minētā problēma ir raksturīga ne tikai Valsts policijai, bet visām iestādēm, uz kurām attiecas Dienesta gaitas likums, tādēļ vismaz teorētiski pastāv pamats apsvērt, vai ir lietderīgi diferencēt tos amatus, kuriem būtu piemērojams Valsts civildienesta likums (tātad – noteikt ierēdņa statusu) un tos amatus, kuriem piemērojams Dienesta gaitas likums. Faktiski tas nozīmētu, ka Dienesta gaitas regulējumam pakļautajās iestādēs pastāvētu trīs nodarbināto statusi – ierēdņi, amatpersonas ar speciālajām dienesta pakāpēm un darbinieki. Ja šāda diferencēšana tiktu atzīta par lietderīgu, tad ierēdņu un amatpersonu un speciālajām dienesta pakāpēm amatu noteikšanai ir izmantojamas nevis likumā “Par policiju” noteiktās funkcijas (pēc tām nošķirums diez vai ir iespējams, jo visas var būt saistītas gan ar “galda” darbu, gan “spēka” darbu), bet tas, vai konkrētā amata ietvaros ir nepieciešamas Dienesta gaitas likuma 4. panta pirmās daļas 2. un 3. punktā noteiktās prasības.

3. Valsts policijas uzdevumu deleģēšana: ārvalstu prakses apskats

Policijas uzdevumu deleģēšana privātpersonām ir temats, kuram ir pievērsta uzmanība zinātniskajā literatūrā. Tieši no šiem avotiem iespējams gūt priekšstatu par to, vai un kādas problēmas policijas uzdevumu deleģēšanā ir sastopamas citās valstīs. Nozīmīgākā un aktuālākā informācija par policijas uzdevumu deleģēšanas pieredzi ir atrodamā par Zviedriju, Dāniju un Apvienoto Karalisti.

Zviedrija ir Latvijai ģeogrāfiski tuvākā valsts, par kuru zinātniskajā literatūrā ir atrodamā aktuāla un nozīmīga informācija par policijas uzdevumu deleģēšanas praksi. Zviedrijā ir raksturīgs liels privātajā apsardzes sektorā nodarbināto apsargu skaits, kas pārsniedz policijā nodarbināto skaitu (aptuveni 47 000 privātajās kompānijās nodarbināto apsargu iepretim aptuveni 21 000 policistu – 2021. gada dati). Privātajās apsardzes kompānijās nodarbinātos apsargus iedala trijās grupās, kuras atšķir šiem apsargiem piešķirto pilnvaru apjoms. Pirmās grupas apsargi ir tiesīgi aizturēt personas, kuras izdara noziedzīgus nodarījumus, kā arī nesāt roku dzelžus un steku. Viņi tiek iesaistīti novērošanā un patrulēšanā. Otrajā grupā ietilpst apsargi, kuriem ir piešķirtas tiesības nepieciešamības gadījumā pielietot pret personu fizisku spēku, to aizturēt un pārvietot. Saskaņā ar likumu viņiem ir pienākums sniegt atbalstu policijai tās funkciju veikšanā, uzraugot publiskus pasākumus un kontrolējot nekārtības. Trešajā grupā nodarbinātajiem apsargiem ir vēl plašākas tiesības, tostarp, pārmeklēt īpašumu, nēsāt ieročus, pārvietot personas u.c. Šajā grupā nodarbinātie tiek iesaistīti valstij nozīmīgu objektu apsardzē. Katrai no grupām atšķiras apmācību regulējums un apjoms. (*Hansen Löfstrand, C. (2021). The everyday reality of private security work in Sweden: negotiations at the front line of public order maintenance. Policing and Society, 34(1–2). <https://doi.org/10.1080/10439463.2021.1998049>, 61.-62.lpp.*). Nepietiekama policistu skaita apstākļos policija pakāpeniski sabiedriskās kārtības nodrošināšanā iesaistīja arī apsardzes kompāniju apsargus (patruļas, klātbūtne sabiedriskos pasākumos), taču tiesību normās šāda iesaiste ir paredzēta kā izņēmums, nevis norma (*turpat, 62.lpp.*). Empīriskā datu ieguve, veicot intervijas ar apsargiem un izzinot to darbību, apliecina, ka privātā apsardzes sektora iesaiste kārtības nodrošināšanā praksē dažādu iemeslu dēļ nesaskan ar tiesību normās paredzēto regulējumu (*turpat, 66.-72.lpp.*).

2024. gadā publicētā pētījumā par Zviedrijas policijas darbību atzīts, ka sabiedrībai ir aizvien grūtāk saprast robežas starp policijas un privāto apsardzes organizāciju darbībām un atbildības jomām, turklāt gadījumos, kad privātās apsardzes organizācijas, veicot sabiedriskās kārtības uzraudzību, rīkojušās prettiesiski, tiek ietekmēta arī sabiedrības uzticība policijas darbam (*Bolkvadze, K., & Sümeghy, D. (2024). Misconduct by private security officers and trust in the police: evidence from a natural experiment in Sweden. Policing and Society, 35(3), 259–279. <https://doi.org/10.1080/10439463.2024.2399103>*).

Nozīmīgas tēzes par policijas funkciju deleģēšanas praksi ietvertas arī 2020. gadā publicētā rakstā par policijas uzdevumu deleģēšanu Dānijā un Zviedrijā. Raksta ievadā par Dānijas policiju ietverts šāds vispārējs raksturojums: “Dānijas policija šķiet ir pārslogota, ar nepietiekamu nodarbināto skaitu un sevi novērtējusi kā “dziļā krīzē esošu””. (*Volquartz, M. (2020). Udlicitering af politiets opgaver i Danmark og Sverige. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab, 107(1), 67–86. <https://doi.org/10.7146/ntfk.v107i1.124802>*). Taču pētījumā ir parādīts, ka Zviedrijas pieredze nav uzskatāma par labu risinājumu: Zviedrijas plurālistiskā darba dalīšanas pieeja policijas funkciju veikšanā nav labi organizēta un efektīvi koordinēta. Robežas starp dažādiem subjektiem, viņu atbildības jomām un to robežām ir

neskaidras gan pašiem subjektiem, gan sabiedrībai. Skandināvijas ietvaros Zviedrijā ir zema sabiedrības uzticība policijai, augsts noziedzības un nedrošības līmenis. Lai arī nav skaidrs vai šāda situācija pastāv dēļ plašās privātā apsardzes sektora iesaistes, rakstā secināts, ka policijas varas monopola fragmentācija un sadalīšana nemazina neuzticēšanos policijai un nedrošības sajūtu (*turpat*). Attiecībā uz policijas uzdevumu deleģēšanu raksta kopsavilkumā secināts: valstij pašai veicot policijas funkciju saglabājas augsta valsts varas izlietošanas leģitīmācija, bet kolīdz tā noziedzības kontroli un spēka lietošanu deleģē privātpersonām, valsts apdraud pati savu leģitīmāciju un autoritāti. Dānijas gadījumā būtu nepieciešams rūpīgi apsvērt, kurus no policijas uzdevumiem būtu pieļaujams deleģēt privātpersonām.

Apvienotajā Karalistē jau iepriekš bijuši gadījumi, kad policijas funkcijas deleģētas privātpersonām, taču daži no šiem gadījumiem izraisījuši plašu negatīvu publicitāti. 1989. gadā Īru republikāņu armija uzspīdzināja Karaliskās flotes barakas, kuru apsargāšana bija nodota privātai apsardzes kompānijai. Savukārt 1993. gadā izbēga seši ieslodzītie, kuru konvoģšana bija uzticēta privātai apsardzes kompānijai. Apvienotajā Karalistē policijas uzdevumu plaša deleģēšana privātajam sektoram tika apsvērtā un dažviet īstenota laika posmā no 2010. gada līdz 2012. gadam kā risinājums policijai paredzēto finanšu līdzekļu būtiskam samazinājumam, taču par nozīmīgu uzskatāms tikai viens gadījums, kad noslēgts finansiāli apjomīgs deleģēšanas līgums par privātas apsardzes kompānijas iesaisti sabiedriskās kārtības nodrošināšanā. Taču būtiska policijas uzdevumu deleģēšana privātajam sektoram nav notikusi, jo šāda iecere kļuva par politiskas diskusijas priekšmetu, turklāt arī sabiedrības viedoklis par šādu ieceri bija negatīvs. (*White, A. (2014). The politics of police 'privatization': A multiple streams approach. Criminology & Criminal Justice, 15(3), 283-299.*). Dati par policijas uzdevumu deleģēšanu un sadarbību ar privāto sektoru atrodami Valsts audita iestādes (National Audit Office) 2013. gadā publicētā ziņojumā "Private sector partnering in the police service" (pieejams: https://www.nao.org.uk/wp-content/uploads/2013/07/10127_Private-sector-partnering-in-the-police-service_NEW.pdf), norādot arī veiksmīgus privātā sektora iesaistes piemērus, piemēram, klientu apkalpošanas funkcijā (zvanu pieņemšanā un apstrādē, kā arī klientu atbalstā (konsultanti) tiek iesaistīti privātā sektora pārstāvji) vai aizturēšanas telpu uzturēšanā un kārtības nodrošināšanā tajās. Taču minētie pasākumi veikti nevis ar mērķi risināt trūkstošo policistu skaitu, bet gan reaģējot uz nepieciešamību samazināt izmaksas un veikt ietaupījumus.

Minētie ārvalstu pieredzes apskati apliecina, ka atsevišķu policijas funkciju deleģēšana ir iespējama kā teorētiski, tā praktiski, tomēr drīzāk kā atsevišķi eksperimenti, nevis sistēmiska un vispārpieņemta prakse. Valstīs, kurās tikusi apsvērtā ar sabiedrisko kārtību saistītu uzdevumu deleģēšana privātajam sektoram, nozīmīgi bijuši ne tikai tehnokrātiski, uz noteiktu problēmu (piemēram, finansējuma trūkumu) vērsti risinājumi, bet arī sabiedrības kopējais noskaņojums un politiskas diskusijas par to, vai un kādus policijas uzdevumus vispār ir pieļaujams nodot veikt privātajam sektoram.

4. Izvērtējums par atsevišķu Valsts policijas uzdevumu hipotētisku nodošanu vai deleģēšanu

1. Valsts policijas uzdevums: kritiskās infrastruktūras objektu un ar Ministru kabineta 25.11.2009. rīkojumu Nr.808 “Par Valsts policijas apsargājamajiem objektiem” noteikto objektu apsardze
<i>1.1. ja identificētā funkcija/uzdevums nav noteikts likumā “Par policiju”, vai attiecīgā funkcija / uzdevums pēc būtības atbilst šajā likumā policijai noteiktajām funkcijām /uzdevumiem</i> Likuma “Par policiju” 10. panta pirmās daļas 9. punkts noteic, ka viens no policijas darbinieka pamatpienākumiem ir “īstenot Ministru kabineta noteikto objektu un kritiskās infrastruktūras fiziskās drošības pasākumus”. Šī norma ir saistīta ar likuma 3. panta pirmajā daļā noteiktajiem pamatzdevumiem - likumā paredzētajā kārtībā sniegt palīdzību iestādēm, privātpersonām un personu apvienībām to tiesību aizsardzībā un ar likumu noteikto pienākumu realizācijā, kā arī garantēt sabiedrības drošību. Tādējādi kritiskās infrastruktūras objektu un ar Ministru kabineta rīkojumu Nr. 808 “Par Valsts policijas apsargājamajiem objektiem” noteikto objektu apsardze noteiktais uzdevums izriet no likuma.
<i>1.2. vai identificētās funkcijas/uzdevuma nodošana vai deleģēšana nebūtu pretrunā tiesību pamatprincipiem, t. sk. tiesiskās sistēmas konceptuālajam ietvaram, lai nodrošinātu, ka netiek skartas valsts pamatfunkcijas un sabiedrības tiesiskās aizsardzības garantijas (intereses);</i> Iespējas nodot šī uzdevuma īstenošanu citām institūcijām ir atšķirīgas atkarībā no apsargājamā objekta veida. Valstij piederoša objekta apsardze pēc būtības nav atsevišķs valsts pārvaldes uzdevums, bet gan palīgdarbība, kas ir saistīta ar attiecīgā objekta apsaimniekošanu, tostarp drošības nodrošināšanu tajā. Tas, vai Valsts policijai ir lietderīgi apsargāt Ministru kabineta 25.11.2009. rīkojumā Nr.808 “Par Valsts policijas apsargājamajiem objektiem” norādītos objektus, jau ir analizēts vairākkārt, piemēram, 2016. gada 6. aprīļa Ministru kabineta rīkojuma “Valsts policijas attīstības koncepcija” informatīvās daļas 4.2. punktā. Šajā dokumentā pamatoti norādīts, ka nav vienotu kritēriju, pēc kuriem minēto objektu apsardze uztur Valsts policijai. Valsts policijas iesaisti objektu apsardzē būtu lietderīgi saglabāt vien atsevišķos objektos (piemēram, diplomātiskajās un konsulārajās pārstāvniecībās), taču citos objektos valsts policija veic tehnisku, ar valsts varas īstenošanu nesaistītu darbu, kuru tiklab var veikt arī apsardzes komersants). Vērtējot to, vai minēto objektu apsardzē ir nepieciešams iesaistīt Valsts policiju, jāņem vērā arī tas, cik bieži valsts policijai līdz šim ir bijis nepieciešams aktīvi iesaistīties minēto objektu apsardzē (veikt darbības, lai novērstu reālu apdraudējumu, aizturēt personas u.tml.). Veicot interviju ar Valsts policijas vadību un iepazīstoties ar datiem par dažādu objektu apsardzē iesaistīto personālu, secināms, ka Valsts policijas darbinieku iesaiste lielākajā daļā no apsargājamajiem objektiem prasa vērā ņemamus resursus gan darbspēka (aptuveni 330 amata vietas), gan finansējuma aspektā.
<i>1.3. kāds būtu vēlams identificētās funkcijas/uzdevuma pārejas citai organizācijai modelis – nodošana, deleģēšana (vai cits modelis);</i> Konceptuāli iespējami vismaz divi risinājumi: 1) Valsts policija minēto uzdevumu deleģē apsardzes komersantam, saglabājot atbildību un kontroli pār uzdevuma tiesisku un lietderīgu izpildi (sk. atrunu tālāk, ka principā šādu objektu apsardzi nav pareizi traktēt kā valsts pārvaldes uzdevumu); 2) Valsts policija tiek atbrīvota no uzdevuma izpildes, un to pārņem attiecīgā objekta īpašnieks, iesaistot apsardzes komersantu vai izveidojot iekšējās drošības dienestu.

Apsardzes darbības likumā ietvertās prasības apsardzes komersantiem, apsardzes darbiniekiem un regulējums par apsardzes īstenošanai nepieciešamajiem līdzekļiem (fiziskais spēks, ieroči un speciālie līdzekļi) ir pietiekamas, lai adekvāti veiktu objektu fiziskās drošības pasākumus. Objektu apsardzes nodrošināšanu konceptuāli nevajadzētu traktēt kā valsts pārvaldes uzdevuma deleģēšanu, jo tā, kā rakstīts iepriekš, pēc būtības nav atsevišķs valsts pārvaldes uzdevums. Tomēr šādu nostādni var īstenot tikai izslēdzot no Ministru kabineta 25.11.2009. rīkojumā Nr.808 “Par Valsts policijas apsargājamajiem objektiem” tos objektus, kurus Valsts policijai apsargāt nav lietderīgi, un arī uz kritiskās infrastruktūras objektiem ieviešot to diferencētu apsardzi – viena daļa var būt noteikta Ministru kabineta rīkojumā vai citā tiesību aktā, otra daļa – nododama apsardzes komersantam.

1.4. *kādai organizācijai identificētā funkcija/uzdevums būtu nododams/deleģējams (piemēram, valsts vai pašvaldību institūcijai, privātās apsardzes sektoram, konkrētai nevalstiskajai organizācijai)*

Uzdevumu ir iespējams uzticēt apsardzes komersantam vai attiecīgās iestādes iekšējās drošības dienestam (ja tāds ir izveidots).

1.5. *kādi būtu iespējamie ieguvumi un riski, ja funkcija/uzdevums tiek nodots vai deleģēts, piemēram, risks publiskās drošības un kārtības apdraudējumam, sabiedrības atbalsta un uzticības zudumam, publiskās pārvaldes reputācijai u.c.*

Galvenais ieguvums var būt valsts policijas cilvēkresursu optimizācija, pārceļot objektu apsardzē iesaistītos policistus citos vakantos amatos. Nepieciešams veikt analīzi par to, cik izmaksātu objektu apsardze, tos nododot apsardzes komersantam, salīdzinot ar esošo situāciju.

Visu objektu nodošana apsardzes komersantam vai iestādes iekšējās drošības dienestam var būt riskanta vairāku apsvērumu dēļ. Pirmkārt, Valsts policija simbolizē valsti un ir apliecinājums valsts varas esībai un respektējamai klātbūtnei attiecīgajā objektā. Līdz ar to tādu objektu, kā piemēram, Saeimas galvenā ēka vai Ministru kabinets, fiziskās drošības pasākumu īstenošanā arī turpmāk saglabājama Valsts policijas iesaiste. Otrkārt, saglabājot objektu apsardzi Valsts policijas pārziņā, tiek nodrošināta valsts tiešāka kontrole un elastīgākas iespējas reaģēt uz apdraudējumiem - valsts pārvaldes hierarhiskā sistēma ļauj ātri dot nepieciešamos rīkojumus, kurpretim apsardzes komersants darbojas privāttiesisku attiecību ietvaros un juridiski nav padots apsargājamā objekta īpašniekam. Proti, objekta īpašniekam ir vienīgi līgumā noteiktā teorētiskā iespēja dod norādījumus, taču nav nekādu praktisku rīku, kas ļautu ietekmēt apsardzes komersanta darbību tā bezdarbības vai neizdarības gadījumā. Salīdzinājumam: 2012. gadā kārtības nodrošināšana Londonas olimpiskajās spēlēs tika uzticēta apsardzes kompānijai G4S, taču īsu brīdi pirms pasākuma atklājās, ka šī kompānija faktiski nespēj nodrošināt nepieciešamo kārtības uzturētāju skaitu (sk. *G4S Olympic failure prompts ministers to 'think again' over outsourcing. Pieejams: <https://www.bbc.com/news/uk-19251772>; White, A. (2014). The politics of police 'privatization': A multiple streams approach. Criminology & Criminal Justice, 15(3), 283-299.*

Treškārt, kritiskās infrastruktūras objektu apsardzi varētu nodot apsardzes komersantam tad, ja tiek pastiprinātas tam izvirzītās kvalifikācijas prasības (piemēram, saņemts likumā “Par valsts noslēpumu” paredzētais industriālās drošības sertifikāts).

2. Valsts policijas uzdevums: drošības un kārtības uzraudzība sabiedriskās (publiskās) vietās, tajā skaitā privātpersonu organizētos publiskos pasākumos

2.1. *ja identificētā funkcija/uzdevums nav noteikts likumā “Par policiju”, vai attiecīgā funkcija / uzdevums pēc būtības atbilst šajā likumā policijai noteiktajām funkcijām /uzdevumiem*

Likuma “Par policiju” 3. panta pirmajā daļā kā viens no Valsts policijas galvenajiem uzdevumiem noteikts “garantēt personu un sabiedrības drošību”. Likuma “Par policiju” 10. panta pirmās daļas 1. punktā noteikts, ka Valsts policijas darbinieka pamatpienākumos ietilpst “nodrošināt kārtību uz ceļiem, ielās, laukumos, parkos, sabiedriskā transporta līdzekļos, lidostās, ostās, stacijās un citās publiskās vietās, lai garantētu personu un sabiedrības drošību”. Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likums paredz iespēju Valsts policijai kā kārtības uzturētājam līdzdarboties arī privātpersonu rīkotu publisku pasākumu norisē. Valsts policijas pienākums garantēt personu un sabiedrības drošību ir universāls un īstenojams neatkarīgi no tā, kam pieder publiskā vieta vai kas (valsts pārvalde vai privātpersona) rīko publisko pasākumu.

2.2. *vai identificētās funkcijas/uzdevuma nodošana vai deleģēšana nebūtu pretrunā tiesību pamatprincipiem, t. sk. tiesiskās sistēmas konceptuālajam ietvaram, lai nodrošinātu, ka netiek skartas valsts pamatfunkcijas un sabiedrības tiesiskās aizsardzības garantijas (intereses)*

Valsts pārvaldes iekārtas likuma 43. panta trešās daļas 2. punkts noteic, ka privātpersonai nedrīkst deleģēt valsts pārvaldes uzdevumus, kas saistīti ar valsts ārējās un iekšējās drošības funkciju izpildi, **izņemot gadījumus, kad tas paredzēts likumā.**

Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma 1. panta 5. punkts noteic, ka kārtības uzturētājs publiskā pasākumā var būt “Valsts policija vai pašvaldības policija, kā arī juridiskā persona, kurai izsniegta licence apsardzes darbības veikšanai un ar kuru pasākuma organizators ir noslēdzis līgumu par sabiedriskās kārtības un drošības, kā arī ugunsdrošības prasību izpildi pasākuma laikā, vai pasākuma organizatora norīkotas personas, kas publiska pasākuma laikā gādā par sabiedriskās kārtības, drošības un ugunsdrošības prasību ievērošanu. Privātpersonu organizētā publiskā pasākumā Valsts policija vai pašvaldības policija ir kārtības uzturētāji saskaņā ar savstarpēji noslēgtu līgumu.” Likumā ir paredzēta Valsts policijas līdziesaiste atļauju izsniegšanas procesā. Savukārt no likuma neizriet Valsts policijas pienākums noslēgt līgumu ar privātpersonu par kārtības uzturēšanu tās rīkotā pasākumā. Saskaņā ar Ministru kabineta 2013. gada 24. septembra noteikumu Nr. 903 “Valsts policijas maksas pakalpojumu cenrādis” 3. punktu Valsts policijai līgumu slēdz tikai tad, ja pasākuma norise bez Valsts policijas klātbūtnes nav iespējama un attiecīgā pakalpojuma sniegšana neapgrūtinās Valsts policijas funkciju un uzdevumu izpildi. Šāds risinājums ir adekvāts un paredz Valsts policijas iesaisti tiktāl, ciktāl tā ir lietderīga, ņemot vērā pasākuma veidu un mērogu. Arī intervijā ar Valsts policijas vadību sniegtā informācija apliecināja, ka Valsts policijas iesaiste privātpersonu rīkotos pasākumos tiek izvērtēta katrā gadījumā. Šīs funkcijas īstenošana saskan ar Valsts policijas pamatuzdevumiem un neprasa nesamērīgus personāla resursus līdzdalībā kārtības uzturēšanā publiskos pasākumos.

2.3. *kāds būtu vēlmais identificētās funkcijas/uzdevuma pārejas citai organizācijai modelis – nodošana, deleģēšana (vai cits modelis);*

Uzdevuma pāreja citai organizācijai pilnībā nav iespējama (sk. 2.2. sadaļu).

2.4. *kādai organizācijai identificētā funkcija/uzdevums būtu nododams/deleģējams (piemēram, valsts vai pašvaldību institūcijai, privātās apsardzes sektoram, konkrētai nevalstiskajai organizācijai);*

(sk. 2.2. sadaļu)

2.5. *kādi būtu iespējamie ieguvumi un riski, ja funkcija/uzdevums tiek nodots vai deleģēts, piemēram, risks publiskās drošības un kārtības apdraudējumam, sabiedrības atbalsta un uzticības zudumam, publiskās pārvaldes reputācijai u.c.*

Atsevišķus ar drošību un kārtības uzraudzību sabiedriskās (publiskās) vietās saistītus uzdevumus var veikt arī pašvaldības policija, apsardzes komersanti un citas personas. Taču virsuzraudzība pār drošību un kārtību ir Valsts policijas galvenā misija. Šī brīža regulējums ir elastīgs un ļauj izvērtēt, vai publiska pasākuma norisē Valsts policijas līdzdalība ir vai nav nepieciešama.

3. Valsts policijas uzdevums: pierādījumu nostiprināšanas kompetence neliela apmēra zādzību gadījumos tirdzniecības vietās (piemēram, tirdzniecības vietas apsardzes dienests nodrošina sākotnējo pierādījumu fiksēšanu un saglabāšanu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai, lai tos varētu nodot policijai)

3.1. ja identificētā funkcija/uzdevums nav noteikts likumā "Par policiju", vai attiecīgā funkcija / uzdevums pēc būtības atbilst šajā likumā policijai noteiktajām funkcijām /uzdevumiem

Saskaņā ar likuma "Par policiju" 3. panta pirmo daļu viens no policijas uzdevumiem ir "atklāt noziedzīgus nodarījumus, meklēt personas, kas izdarījušas noziedzīgus nodarījumus". 2024. gadā starp visiem noziedzīgajiem nodarījumiem Krimināllikuma 180. pantā paredzētais nodarījums (zādzība, krāpšana, piesavināšanās nelielā apmērā) veidoja gandrīz vienu trešdaļu no visiem valstī reģistrētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem (11 147 no 34 173). Tādējādi šo noziedzīgo nodarījumu izmeklēšana patērē ievērojamus Valsts policijas resursus. Iecere šos noziedzīgos nodarījumus dekriminalizēt vairākkārt ir apsvērta vismaz kopš 2009. gada. Dekriminalizācijas ieceres pamatā ir bijuši vairāki apsvērumi: kriminālprocesa norise prasot vairāk resursus, kā administratīvā pārkāpuma norise, šo noziedzīgo nodarījumu izdarītāju antisociālo uzvedību lielākoties nav iespējams mainīt, un jau sodītas personas nodarījumus izdara atkārtoti. Šis Valsts kontroles revīzijas ietvaros nevajadzētu izdarīt apsvērumus par vai pret Krimināllikuma 180. pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma dekriminalizāciju, jo šādi apsvērumi ietiecas sodu politikas tvērumā. Šo noziedzīgo nodarījumu dekriminalizācija pati par sevi nemazinās attiecīgo pārkāpumu skaitu un nepieciešamību ieguldīt valsts resursus šo pārkāpumu izmeklēšanā un sodīšanā- arī dekriminalizējot nodarījumus policijai ir jāveic izmeklēšanas darbības (pierādījumu iegūšana un nostiprināšana), kuras pēc būtības izmeklēšanas stadijā kriminālprocesā būtiski neatšķiras no administratīvā pārkāpuma procesa norises iestādē. Resursu patēriņš būtiski samazinātos prokuratūrai un tiesai, nevis Valsts policijai.

3.2. vai identificētās funkcijas/uzdevuma nodošana vai deleģēšana nebūtu pretrunā tiesību pamatprincipiem, t. sk. tiesiskās sistēmas konceptuālajam ietvaram, lai nodrošinātu, ka netiek skartas valsts pamatfunkcijas un sabiedrības tiesiskās aizsardzības garantijas (intereses)

Kriminālprocesa uzsākšana un procesuālo darbību veikšana ir tāds valsts pārvaldes uzdevums, kurš saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 41. panta trešās daļas 5. punktu "pēc savas būtības ir valsts pārvaldes funkcijas pamats un kurus drīkst veikt tikai iestādes", un tādēļ nav deleģējams privātpersonai.

Tā kā ievērojama daļa no Krimināllikuma 180. pantā paredzētajiem nodarījumiem tiek izdarīta tirdzniecības vietās, kuras parasti apsargā apsardzes komersanti, arī nodrošinot apsardzes darbinieku uz vietas, noziedzīgo nodarījumu nereti pamana un pierādījumus fiksē apsardzes darbinieki. Saskaņā ar Apsardzes darbības likuma 18. panta pirmās daļas 3. un 4. punktu apsardzes darbinieka pienākums ir "nekavējoties sniegt Valsts policijai informāciju par gatavotu vai izdarītu noziedzīgu nodarījumu", kā arī "aizturēt personu, par kuru pastāv aizdomas, ka tā apsargājamā objektā ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu vai administratīvo pārkāpumu, un nekavējoties par to informēt Valsts policiju, fiksēt lieciniekus, apsargāt notikuma vietu un nodrošināt tās neaizskaramību". Tādējādi likums jau šobrīd paredz

apsardzes darbinieka pienākumu gan aizturēt personu, gan fiksēt lieciniekus. Apsardzes darbiniekam ir piešķirtas tiesības personu aizturēt tikai līdz brīdim, kamēr ierodas Valsts policijas darbinieki.

Kriminālprocesam nepieciešamos pierādījumus jau šobrīd var sagatavot attiecīgais komersants vai apsardzes darbinieks. Proti, tādos pierādījumos kā videonovērošanas kameru ieraksti, liecinieku liecības (saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 131. panta otro daļu “liecība ir arī izmeklēšanas iestādei, prokuratūrai vai tiesai adresēts personas pašas uzrakstīts un parakstīts ziņojums, iesniegums vai paskaidrojums par noziedzīgu nodarījumu, konkrētiem faktiem vai apstākļiem”) un citus, kas neprasa veikt izmeklēšanas darbības, jau šobrīd var nostiprināt arī apsardzes komersanti. Kā apliecina intervija ar Valsts policijas vadību, sekmes sadarbībā ar apsardzes komersantiem ir atšķirīgas. Jau šobrīd apsardzes komersants var sagatavot un sniegt Valsts policijai svarīgos pierādījumus.

Valsts policijas resursus prasa arī ierašanās uz tirdzniecības vietām un aizturēto personu nogādāšana policijas iecirknī. Šobrīd apsardzes darbiniekam nav piešķirtas tiesības ierobežot personas brīvību un nogādāt viņu tuvākajā policijas iecirknī. Tomēr ir iespējams, ka taisnīgas risku un atbildības sadales apsvērumi varētu iedibināt sistēmu (paredzot attiecīgus likuma grozījumus), kas pieļautu apsardzes darbiniekiem iespēju nogādāt aizturēto personu Valsts policijas iecirknī un nodrošināt kriminālprocesa virzībai nepieciešamos pierādījumus. Valsts policijas darbu varētu atvieglot sekmīga sadarbība ar tirdzniecības vietām un apsardzes komersantiem vienveidīgā pierādījumu nostiprināšanā (piemēram, apstrādāti videoieraksti, kas pierāda zādzības faktu, fiksētas liecības u.tml.).

Tomēr jāšaubās, vai minētie pasākumi varētu būtiski mazināt Valsts policijas noslodzi Krimināllikuma 180. pantā minēto noziedzīgo nodarījumu izmeklēšanā. Drīzāk jāapsver, vai un kā samazināt kriminālprocesuālā regulējuma slogu, paātrinot šādu nodarījumu pirmstiesas izmeklēšanas un iztiesāšanas procesu.

3.3. *kāds būtu vēlmais identificētās funkcijas/uzdevuma pārejas citai organizācijai modelis – nodošana, deleģēšana (vai cits modelis)*

Nav iespējams (sk. 3.2. punktu)

3.4. *kādai organizācijai identificētā funkcija/uzdevums būtu nododams/deleģējams (piemēram, valsts vai pašvaldību institūcijai, privātās apsardzes sektoram, konkrētai nevalstiskajai organizācijai)*

Nav iespējams (sk. 3.2. punktu)

3.5. *kādi būtu iespējamie ieguvumi un riski, ja funkcija/uzdevums tiek nodots vai deleģēts, piemēram, risks publiskās drošības un kārtības apdraudējumam, sabiedrības atbalsta un uzticības zudumam, publiskās pārvaldes reputācijai u.c.*

Nav iespējams (sk. 3.2. punktu)

4. Publiski tiesiskās atbildības aizstāšana ar civiltiesisko atbildību iespējamība (piemēram, līgumsoda piemērošanu) kā valsts policijas uzdevums mazinošs līdzeklis

Jau izstrādājot Administratīvās atbildības likumu un nozaru likumos iekļaujot administratīvo pārkāpumu sastāvus tika ievērots princips, ka nevajadzētu paredzēt administratīvo atbildību par prettiesisku rīcību privāto tiesību jomā (Māliņa I. Jaunu administratīvo pārkāpumu sastāvu veidošana. Grām.: Administratīvo pārkāpumu tiesības. Administratīvās atbildības likuma skaidrojumi. Sagatavojis autoru kolektīvs. E. Danovska un G. Kūtra zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2020, 56.-57.lpp.). Izņēmumi tika pieļauti tikai jomās, kurās administratīvās atbildības piemērošana varētu būt papildus stimulējošs tiesību normu ievērošanā (darba tiesiskās attiecības, patērētāju aizsardzības tiesības u.c.). Tomēr šīs jomas neskar Valsts policijas kompetencē esošos administratīvos pārkāpumus. Vienlaikus pēdējo

gadu laikā ir pieaudzis jaunu administratīvo pārkāpumu sastāvu skaits, kuru izskatīšana ir nodota Valsts policijas kompetencē. Šādi administratīvie pārkāpumi ir Administratīvo sodu likumā par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 11.¹ (Pret personu vērsta agresīva uzvedība) un 11.² pantā (Seksuālā uzmākšanās) paredzētie pārkāpumi. Pēc būtības šādi administratīvie pārkāpumi paredz administratīvo atbildību par prettiesisku rīcību privāto tiesību jomā (ārpuslīgumiskas attiecības), un šādā gadījumā jau pastāv civiltiesiskās aizsardzības līdzekļi. Valsts policijas iesaiste šādu nereti sadzīvisku problēmu risināšanā nomāc Valsts policijas kapacitāti nozīmīgāku funkciju īstenošanā. Saskaņā ar likuma “Par policiju” 11. panta 7. punktu viens no policijas darbinieka papildpienākumiem ir sniegt palīdzību “autotransporta un elektrotransporta kontroles dienestiem — transporta lietošanas noteikumu pārkāpēju personības noskaidrošanā.” Kā zināms, tad šobrīd administratīvā atbildība par transporta lietošanas noteikumu neievērošanu (piemēram, braukšanu bez biļetes) nav paredzēta (izslēgta ar 2011. gada 1. jūlija grozījumiem Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā). Atteikšanās no administratīvās atbildības par braukšanu bez biļetes savulaik tika pamatota ar apsvērumu, ka starp pasažieri un pārvadātāju pastāv privāttiesiskas attiecības, kurās valstij nevajadzētu iejaukties. Tādējādi varētu rasties jautājums: kādēļ likumā ir jāparedz Valsts policijas līdziesaiste pārkāpēja personības nodrošināšanā, ja šāda darbība ir vērsta tikai uz līgumsoda piemērošanu. Ciktāl pasažieru pārvadājumi nav valsts finansēti, šāda kārtība nebūtu attaisnojama. Tomēr jāņem vērā, ka daļa no sabiedriskā transporta pārvadājumiem tiek dotēti no valsts budžeta (iekšzemes pasažieru pārvadājumi pa dzelzceļu, pasažieru pārvadājumi pilsētās), savukārt ieņēmumi no biļetēm tajos gadījumos, kad pasažieru pārvadātājs ir valsts vai pašvaldības kapitālsabiedrība, tomēr palīdz uzturēt un attīstīt attiecīgo sabiedriskā transporta sistēmu. Tādēļ efektīva pasažieru pārvadājumu pārvaldības sistēma (arī prevencijas un sodošu rakstura maksājumu piedziņas aspektā) ir ne tikai attiecīgā pārvadātāja, bet arī sabiedrības interesēs. Vienlaikus likuma “Par policiju” 11. panta 7. punktā minētais uzdevums ir tāds, kuru, izdarot attiecīgus grozījumus likumā, varētu uzticēt veikt arī pašvaldības policijai vai pat deleģēt apsardzes komersantam, nodrošinot viņam piekļuvi Fizisko personu reģistram.

5. Valsts policijas uzdevums: sertifikātu, licenču un atļauju izsniegšana dažādās jomās

5.1. ja identificētā funkcija/uzdevums nav noteikts likumā “Par policiju”, vai attiecīgā funkcija / uzdevums pēc būtības atbilst šajā likumā policijai noteiktajām funkcijām /uzdevumiem

Likumā “Par policiju” nav noteikti valsts policijas uzdevumi saistībā ar administratīvo aktu (sertifikātu, licenču un atļauju) izsniegšanu. Valsts policijas uzdevums lemt par tādu izsniegšanu ir iekļauts citos likumos: Ieroču aprites likumā, Apsardzes darbības likumā un Detektīvdarbības likumā. Lai arī šādu administratīvo aktu izsniegšana neizriet no likumā “Par policiju” minētajiem valsts policijas uzdevumiem, tie ir saistīti ar likumā “Par policiju” 10. panta pirmās daļas 12. punktā minēto uzdevumu “kontrolēt noteikumu ievērošanu ieroču aprites, apsardzes darbības un detektīvdarbības jomā”.

5.2. vai identificētās funkcijas/uzdevuma nodošana vai deleģēšana nebūtu pretrunā tiesību pamatprincipiem, t. sk. tiesiskās sistēmas konceptuālajam ietvaram, lai nodrošinātu, ka netiek skartas valsts pamatfunkcijas un sabiedrības tiesiskās aizsardzības garantijas (intereses)

Atļauju izsniegšanu ieroču aprites, apsardzes darbības un detektīvdarbības jomā teorētiski ir iespējams nodot veikt citai iestādei vai deleģēt citai personai. Tomēr Valsts policijas darbība šajā jomā šķiet racionāla, jo nav citas valsts institūcijas vai citas personas, kura varētu efektīvāk īstenot attiecīgo administratīvo aktu izdošanu. Nedz no ekspertam pieejamajiem

revīzijas materiāliem, nedz intervijas ar Valsts policijas vadību neizriet tādi apsvērumi, kas pamatotu esošās kārtības maiņu un būtiski atslogotu Valsts policijas darbiniekus.
5.3. kāds būtu vēlamais identificētās funkcijas/uzdevuma pārejas citai organizācijai modelis – nodošana, deleģēšana (vai cits modelis) (sk. 5.2. sadaļu)
5.4. kādai organizācijai identificētā funkcija/uzdevums būtu nododams/deleģējams (piemēram, valsts vai pašvaldību institūcijai, privātās apsardzes sektoram, konkrētai nevalstiskajai organizācijai) (sk. 5.2. sadaļu)
5.5. kādi būtu iespējamie ieguvumi un riski, ja funkcija/uzdevums tiek nodots vai deleģēts, piemēram, risks publiskās drošības un kārtības apdraudējumam, sabiedrības atbalsta un uzticības zudumam, publiskās pārvaldes reputācijai u.c. (sk. 5.2. sadaļu)

6. Valsts policijas uzdevums: Valsts policijas transportlīdzekļu izmantošana lielgabarīta vai smagsvara transportlīdzekļu pavadīšanā
6.1. ja identificētā funkcija/uzdevums nav noteikts likumā “Par policiju”, vai attiecīgā funkcija / uzdevums pēc būtības atbilst šajā likumā policijai noteiktajām funkcijām /uzdevumiem Valsts policijas transportlīdzekļu izmantošana lielgabarīta vai smagsvara transportlīdzekļu pavadīšanā ir paredzēta Ministru kabineta 06.04.2010. noteikumos Nr. 343 “Noteikumi par lielgabarīta un smagsvara pārvadājumiem”. Šo noteikumu 43.² punkts noteic: “Ja lielgabarīta vai smagsvara transportlīdzekļa platums pārsniedz 5 m vai garums pārsniedz 40 m, pārvadājuma veikšanai par pavadošo transportlīdzekli izmanto Valsts policijas operatīvo transportlīdzekli ar stacionāri uzstādītām zilām un sarkanām bākugunīm, speciālām skaņas iekārtām un speciālo krāsojumu.” Šī norma saskan ar likumā “Par policiju” 10. panta pirmās daļas 1. punktā noteikto uzdevumu “nodrošināt kārtību uz ceļiem “ un 11. punktā noteikto uzdevumu “regulēt transportlīdzekļu un gājēju kustību.”
6.2. vai identificētās funkcijas/uzdevuma nodošana vai deleģēšana nebūtu pretrunā tiesību pamatprincipiem, t. sk. tiesiskās sistēmas konceptuālajam ietvaram, lai nodrošinātu, ka netiek skartas valsts pamatfunkcijas un sabiedrības tiesiskās aizsardzības garantijas (intereses) Jau šobrīd minēto Ministru kabineta noteikumu 43. punktā noteikts, ka pavadošais transportlīdzeklis 42. punktā minētajiem transportlīdzekļiem var būt gan Valsts policijas operatīvais transportlīdzeklis ar stacionāri uzstādītām zilām un sarkanām bākugunīm, speciālām skaņas iekārtām un speciālo krāsojumu, gan vieglais automobilis, kas aprīkots ar noteikumos minētajām ierīcēm. Valsts policijas transportlīdzekļa obligāta izmantošana paredzēta vien 43.² punktā minētajā gadījumā. Valsts policijas iesaiste šajā gadījumā ir nepieciešama, lai nodrošinātu ceļu satiksmes drošību un ceļu satiksmes regulāciju, ko saskaņā ar Ceļu satiksmes likumu un Ceļu satiksmes noteikumiem var nodrošināt, iesaistot Valsts policijas transportlīdzekli ar zilām un sarkanām bākugunīm. Šī pārvaldes uzdevuma nodošana privātpersonai ir skatāma plašākā kontekstā, proti, vai ir pieļaujams nodot daļu no ceļu satiksmes organizācijas darbībām citām institūcijām. Valsts policijas iesaiste lielgabarīta kravu pārvadāšanā ir nepieciešama, lai nodrošinātu ceļu satiksmes drošību un dotu saistošus rīkojumus ceļu satiksmes dalībniekiem. Konceptuāli šādas darbības ir pieļaujams deleģēt arī citai institūcijai (piemēram, kapitālsabiedrībai, kurai uzdots veikt ceļu pārvaldīšanas darbības), izdarot attiecīgus grozījumus normatīvajos aktos.
6.3. kāds būtu vēlamais identificētās funkcijas/uzdevuma pārejas citai organizācijai modelis – nodošana, deleģēšana (vai cits modelis); kādai organizācijai

<i>identificētā funkcija/uzdevums būtu nododams/deleģējams (piemēram, valsts vai pašvaldību institūcijai, privātās apsardzes sektoram, konkrētai nevalstiskajai organizācijai)</i> Satiksmes drošības organizēšanu, pārvadājot lielgabarīta kravas, ir iespējams deleģēt, piemēram, kapitālsabiedrībai, kurai uzdots veikt ceļu pārvaldīšanas darbības.
6.4. <i>kādi būtu iespējamie ieguvumi un riski, ja funkcija/uzdevums tiek nodots vai deleģēts, piemēram, risks publiskās drošības un kārtības apdraudējumam, sabiedrības atbalsta un uzticības zudumam, publiskās pārvaldes reputācijai u.c.</i> Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 40. panta pirmo daļu valsts pārvaldes uzdevumu var deleģēt tikai tad, ja deleģēšana uzlabo valsts pārvaldes uzdevuma izpildes efektivitāti. Līdz ar to pirms deleģēšanas ir jāveic izvērtējums par to, vai lielgabarīta kravu pārvadājoša transportlīdzekļa pavadīšana kļūtu efektīvāka, ja to Valsts policijas vietā veiktu privātpersona. Pat bez šāda izvērtējuma veikšanas ir acīmredzams, ka minētās izmaiņas prasītu grozījumos vairākos normatīvajos aktos, jo nepieciešams deleģēt ne tikai pavadīšanu, bet arī tiesības dot saistošus norādījumus citiem ceļu satiksmes dalībniekiem. Jāšaubās, vai resurss, kas tiktu ieguldīts šādu izmaiņu veikšanā un pašas izmaiņas būs tik nozīmīgas, lai atslogotu Valsts policiju un resursus novirzītu citu nozīmīgāku funkciju veikšanā. Arī intervija ar Valsts policijas vadību apliecināja, ka minētais uzdevums neprasa būtiskus Valsts policijas resursus.

7. Valsts policijas uzdevums: ārvalstīs iegūtās profesionālās kvalifikācijas atzīšana apsardzes darbinieka, detektīva, pirotehniķa, spridzinātāja un spridzināšanas darbu vadītāja profesijā
7.1. <i>ja identificētā funkcija/uzdevums nav noteikts likumā “Par policiju”, vai attiecīgā funkcija / uzdevums pēc būtības atbilst šajā likumā policijai noteiktajām funkcijām /uzdevumiem</i> Likumā “Par policiju” nav noteikti valsts policijas uzdevumi saistībā ar administratīvo aktu (sertifikātu, licenču un atļauju) izsniegšanu. Valsts policijas uzdevums lemt par tādu izsniegšanu ir iekļauts citos likumos: Ieroču aprites likumā, Apsardzes darbības likumā un Detektīvdarbības likumā. Lai arī šādu administratīvo aktu izsniegšana neizriet no likumā “Par policiju” minētajiem valsts policijas uzdevumiem, tie ir saistīti ar likumā “Par policiju” 10. panta pirmās daļas 12. punktā minēto uzdevumu “kontrolēt noteikumu ievērošanu ieroču aprites, apsardzes darbības un detektīvdarbības jomā”. Ārvalstīs iegūtās profesionālās kvalifikācijas atzīšana apsardzes darbinieka, detektīva, pirotehniķa, spridzinātāja un spridzināšanas darbu vadītāja profesijā ir reglamentēta likumā “Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu”, savukārt Valsts policija kā kompetentā institūcija atzīšanas procesā ir noteikta Ministru kabineta 2017. gada 19. septembra noteikumos Nr. 566 “Noteikumi par informācijas institūcijām un institūcijām, kas izsniedz ārvalstīs iegūtās profesionālās kvalifikācijas atzīšanas apliecības reglamentētajās profesijās”. Šāds regulējums ir loģisks – ja reiz Valsts policija ir piekritīgā iestāde attiecībā uz atļaujām attiecīgajās jomās, tad tā ir arī atbildīgā institūcija par ārvalstīs gūtās profesionālās kvalifikācijas atzīšanu attiecīgajās jomās.
7.2. <i>vai identificētās funkcijas/uzdevuma nodošana vai deleģēšana nebūtu pretrunā tiesību pamatprincipiem, t. sk. tiesiskās sistēmas konceptuālajam ietvaram, lai nodrošinātu, ka netiek skartas valsts pamatfunkcijas un sabiedrības tiesiskās aizsardzības garantijas (intereses)</i> Kā norādīts 5.2. punktā, atļauju izsniegšanu ieroču aprites, apsardzes darbības un detektīvdarbības jomā teorētiski ir iespējams nodot veikt citai iestādei vai deleģēt citai personai. Tomēr Valsts policijas darbība šajā jomā šķiet racionāla, jo nav citas valsts

institūcijas vai citas personas, kura varētu efektīvāk īstenot attiecīgo administratīvo aktu izdošanu. Nedz no revīzijas materiāliem, nedz intervijas ar Valsts policijas vadību neizriet tādi apsvērumi, kas pamatotu esošās kārtības maiņu un būtiski atslogotu Valsts policijas darbiniekus. Profesionālās kvalifikācijas atzīšana notiek reti un neprasa Valsts policijai būtiskus resursus šī uzdevuma veikšanā.
7.3. <i>kāds būtu vēlamais identificētās funkcijas/uzdevuma pārejas citai organizācijai modelis – nodošana, deleģēšana (vai cits modelis)</i> (sk. 7.2. punktu)
7.4. <i>kādai organizācijai identificētā funkcija/uzdevums būtu nododams/deleģējams (piemēram, valsts vai pašvaldību institūcijai, privātās apsardzes sektoram, konkrētai nevalstiskajai organizācijai)</i> (sk. 7.2. punktu)
7.5. <i>kādi būtu iespējamie ieguvumi un riski, ja funkcija/uzdevums tiek nodots vai deleģēts, piemēram, risks publiskās drošības un kārtības apdraudējumam, sabiedrības atbalsta un uzticības zudumam, publiskās pārvaldes reputācijai u.c.</i> (sk. 7.2. punktu)

8. Valsts policijas uzdevums: prevencijas pasākumu īstenošana, lai izglītotu sabiedrību
8.1. <i>ja identificētā funkcija/uzdevums nav noteikts likumā “Par policiju”, vai attiecīgā funkcija / uzdevums pēc būtības atbilst šajā likumā policijai noteiktajām funkcijām /uzdevumiem</i> Vispārējā prevencija ir viens no Valsts policijas pamatuzdevumiem. Saskaņā ar likuma “Par policiju” 3. panta pirmo daļu viens no policijas uzdevumiem ir “novērst noziedzīgus nodarījumus un citus likumpārkāpumus”. Savukārt saskaņā ar likuma 10. panta pirmās daļas 7. punktu policijas darbinieka pienākumos ietilpst “savu pilnvaru ietvaros atklāt noziedzīgu nodarījumu un administratīvo pārkāpumu cēloņus un tos veicinošos apstākļus un veikt pasākumus to novēršanai; piedalīties personu tiesiskajā audzināšanā”.
8.2. <i>vai identificētās funkcijas/uzdevuma nodošana vai deleģēšana nebūtu pretrunā tiesību pamatprincipiem, t. sk. tiesiskās sistēmas konceptuālajam ietvaram, lai nodrošinātu, ka netiek skartas valsts pamatfunkcijas un sabiedrības tiesiskās aizsardzības garantijas (intereses)</i> Prevencija, tostarp sabiedrības izglītošana, ir Valsts policijai raksturīgs uzdevums. Tomēr sabiedrības izglītošana kā viens no prevencijas pasākumiem ir tāds uzdevums, kura īstenošanā Valsts policija dažādās formās var iesaistīt arī citas personas. Attiecībā uz sabiedrības izglītošanu Valsts policijas 2022. gada darba plāna 1.2.6. punktā ir paredzēts “ieviekt pasākumu kopumu ekspertu sagatavošanai vispārējās prevencijas aktivitāšu nepilngadīgajiem īstenošanai bez policijas amatpersonu iesaistes”. Kā izriet no plāna apraksta, tad nepilngadīgo izglītošanas jomā ir sagatavoti izglītojoši materiāli un veikta pedagogu apmācība, lai nepilngadīgo izglītošanas darbu turpmāk varētu pārņemt izglītības iestādēs.
8.3. <i>kāds būtu vēlamais identificētās funkcijas/uzdevuma pārejas citai organizācijai modelis – nodošana, deleģēšana (vai cits modelis)</i> Vēl plašāka sabiedrības līdzdalība izglītošanas procesos iespējama, slēdzot Valsts pārvaldes iekārtas likumā paredzēto līdzdarbības līgumu ar privātpersonām, kuras sadarbība ar Valsts policiju var izstrādāt gan izglītojošus materiālus, gan veikt izglītošanas darbu ar noteiktām sabiedrības mērķgrupām. Līdzdarbības līguma slēgšana ir pieļaujama sabiedrības iesaistes forma jau šobrīd un līdzdarbības līguma slēgšanai nav nepieciešami grozījumi ārējos normatīvajos aktos.

8.4. kādai organizācijai identificētā funkcija/uzdevums būtu nododams/deleģējams (piemēram, valsts vai pašvaldību institūcijai, privātās apsardzes sektoram, konkrētai nevalstiskajai organizācijai)

Līdzdarbības līgumu valsts pārvaldes iestāde slēdz ar privātpersonu (parasti – biedrību). To, vai un kuras privātpersonas ir iesaistāmas sabiedrības izglītošanas darbā, vislabāk var pārzināt Valsts policija. Salīdzinājumam: Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests pilotprojekta ietvaros savulaik bija noslēdzis vairākus līdzdarbības līgumus ar brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrībām, iesaistot šīs biedrības arī prevencijas pasākumu īstenošanā (<https://www.vugd.gov.lv/lv/sabiedribas-lidzdaliba>).

8.5. kādi būtu iespējamie ieguvumi un riski, ja funkcija/uzdevums tiek nodots vai deleģēts, piemēram, risks publiskās drošības un kārtības apdraudējumam, sabiedrības atbalsta un uzticības zudumam, publiskās pārvaldes reputācijai u.c.

Sabiedrības izglītošanas jomā jau šobrīd Valsts policija ir īstenojusi pasākumus, kas samazina Valsts policijas personāla iesaisti. Vēl plašāku sabiedrības iesaistes pasākumu īstenošana prevencijas darbā nerada šobrīd paredzētus riskus. Gluži otrādi – sekmīga sabiedrības līdziesaiste var stiprināt vietējās kopienas, veicināt kopējo sabiedrības atbildību par drošību un atslogot Valsts policijas darbu.

9. Valsts policijas uzdevums: palīdzība tiesu izpildītājiem un citu valsts institūciju pārstāvjiem to likumīgajā darbībā

9.1. ja identificētā funkcija/uzdevums nav noteikts likumā “Par policiju”, vai attiecīgā funkcija / uzdevums pēc būtības atbilst šajā likumā policijai noteiktajām funkcijām /uzdevumiem

Likuma “Par policiju” 3. pantā kā viens no policijas uzdevumiem ir noteikts “sniegt palīdzību iestādēm, privātpersonām un personu apvienībām to tiesību aizsardzībā un ar likumu noteikto pienākumu realizācijā”. Institūcijas, kurām Valsts policija sniedz atbalstu, ir noteiktas likuma “Par policiju” 11. pantā, kā arī citos likumos, tostarp Zvērinātu tiesu izpildītāju likumā.

Valsts policijas sniegtais atbalsts dažādu institūciju darbībā ir pamatojams ar to, ka šīm institūcijām nav savu “spēka resursu”, kuri dažkārt ir nepieciešami to darbībā. Tādējādi vēsturiski Valsts policijai ir piešķirta misija būt par universālu atbalstu dažādu institūciju darbā tad, kad to darbībā ir nepieciešamas Valsts policijai piešķirtās pilnvaras lietot fizisku spēku un ierobežot personu brīvību.

Daļa no likumā “Par policiju” 11. pantā minētajiem pienākumiem sniegt atbalstu ir novecojuši un neattaisnojami (piemēram, sniegt atbalstu deputātiem vai deputātu kandidātiem, ja tiek traucēta to darbība) vai reti veicami (piemēram, atbalsts karantīnas pasākumu veikšanā epidēmiju un epizootiju gadījumos). Savukārt citi uzdevumi, tostarp Zvērinātu tiesu izpildītāju likuma 44. pantā paredzētais pienākums sniegt atbalstu zvērinātam tiesu izpildītājam, ir veicami biežāk un ir vērsti uz to, lai citu valsts institūciju darbība būtu efektīva un iedarbīga.

Īpaši izdalāms likuma “Par policiju” 11. panta 3. punktā paredzētais Valsts policijas pienākums sniegt palīdzību “ārstniecības iestādēm, ārstniecības personām, Sabiedrības veselības dienesta epidemiologiem un valsts sanitārajiem inspektoriem — to personu piespiedu atvešanā apsekošanai vai ārstēšanai, kuras slimo ar alkohola, narkotisko, psihotropo vai toksisko vielu atkarību vai veneriskajām slimībām, ir sociāli bīstami psihiski slimas, kā arī to personu atvešanā un apsardzē ārstniecības iestādē, par kurām ir pietiekams pamats secināt, ka tās ir inficētas ar imūndeficīta vīrusu (HIV) vai infekcijas slimībām, kuru sarakstu apstiprina Ministru kabinets, ja tās izvairās no ierašanās ārstniecības iestādē”. Kā izriet no intervijas ar Valsts policijas vadību, šī uzdevuma veikšana no Valsts policijas prasa

būtiskus resursus (gan cilvēkresursu, gan degvielas), un to varētu nodrošināt attiecīgās iestādes (arī Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests), iesaistot apsardzes komersantus.

- 9.2. *vai identificētās funkcijas/uzdevuma nodošana vai deleģēšana nebūtu pretrunā tiesību pamatprincipiem, t. sk. tiesiskās sistēmas konceptuālajam ietvaram, lai nodrošinātu, ka netiek skartas valsts pamatfunkcijas un sabiedrības tiesiskās aizsardzības garantijas (intereses)*

Lai arī likuma “Par policiju” 11. pantā atsevišķi palīdzības veidi ir minēti konkrētāk (piemēram, profilakses pasākumu veikšanā un ugunsgrēku dzēšanā, kā arī glābšanas darbos), kopumā “palīdzība” institūciju un amatpersonu darbā ir abstrakti formulēts uzdevums, kurš praksē var izpausties dažādi. Tādējādi arī šī uzdevuma nodošanas (deleģēšanas) kontekstā nav iespējams izdarīt vispārīgus izdarījumus par to, kas tieši varētu būt nododams citai institūcijai. Konceptuāli Valsts policiju vajadzētu saglabāt kā centralizētu atbalsta punktu, ciktāl tas nepieciešams citu institūciju darbībai. Lai arī dati par šādu atbalsta funkciju sniegšanu un tam nepieciešamajiem resursiem nav apkopoti, vērā ņemamu resursa ietaupījumu varētu iegūt tikai attiecībā uz dažām biežāk veiktām atbalsta funkcijām (piemēram, palīdzību ārstniecības iestādēm un ārstniecības personām). Tomēr likumā var būt lietderīgi paredzēt iespēju Valsts policijai deleģēt atsevišķu uzdevumu īstenošanu privātpersonai. Piemēram, ja Valsts policijas ieskatā tiesu izpildītājam atbalstu var sniegt arī apsardzes komersants, šādu atbalsta funkciju būtu pieļaujams deleģēt. Jāuzsver, ka deleģēšanas gadījumā kontroli pār valsts pārvaldes uzdevuma īstenošanu saglabā deleģētājs, proti, valsts, un uzraudzību pār uzdevuma tiesisku un lietderīgu izpildi arī īstenotu Valsts policija.

- 9.3. *kāds būtu vēlams identificētās funkcijas/uzdevuma pārejas citai organizācijai modelis – nodošana, deleģēšana (vai cits modelis)*

- 9.4. *kādai organizācijai identificētā funkcija/uzdevums būtu nododams/deleģējams (piemēram, valsts vai pašvaldību institūcijai, privātās apsardzes sektoram, konkrētai nevalstiskajai organizācijai)*

Konkrētu atbalsta pasākumu veikšanu ir iespējams deleģēt privātpersonai, taču konkrētu privātpersonu identificēšana šobrīd nav iespējama.

- 9.5. *kādi būtu iespējamie ieguvumi un riski, ja funkcija/uzdevums tiek nodots vai deleģēts, piemēram, risks publiskās drošības un kārtības apdraudējumam, sabiedrības atbalsta un uzticības zudumam, publiskās pārvaldes reputācijai u.c.*

Valsts policijas klātbūtne palīdzības sniegšanā citām amatpersonām un institūcijām, iespējams, rada lielāku respektu pret attiecīgo institūciju darbu un varētu būt iedarbīgāka, nekā, piemēram, apsardzes komersantu vai citu privātpersonu iesaiste. Turklāt nepieciešams izvērtēt, vai šādu pārvaldes uzdevumu deleģēšana tiešām būs efektīvāka izmaksu un operativitātes aspektā.

10. Valsts policijas uzdevums: transportlīdzekļa vadītāja nogādāšana medicīnas iestādē, lai konstatētu alkohola, narkotisko vai citu apreibinošo vielu ietekmi

10.1. *ja identificētā funkcija/uzdevums nav noteikts likumā “Par policiju”, vai attiecīgā funkcija / uzdevums pēc būtības atbilst šajā likumā policijai noteiktajām funkcijām /uzdevumiem*

Ar 2024. gada 4. decembra grozījumiem Ceļu satiksmes likumā izslēgta nepieciešamība nogādāt transportlīdzekļa vadītāju ārstniecības iestādē, ja viņš atteicies no apreibinošo vielu pārbaudes (sk. likumprojekta anotāciju:

<https://titania.saeima.lv/LIVS14/SaeimaLIVS14.nsf/0/DA0F5D37D6C5A693C2258BB300549A6A?OpenDocument>). Saskaņā ar Ceļu satiksmes likuma 43.⁵ pantu transportlīdzekļa vadītājs jānogādā ārstniecības iestādē tikai tad, ja “ir pamatotas aizdomas, ka viņš ir alkohola

reibumā, bet izelpotā gaisa pārbaudi nav iespējams veikt”. Tādējādi jau šobrīd ir būtiski samazināts to gadījumu skaits, kad Valsts policijas resursi tērējami šim uzdevumam. Lai arī teorētiski saglabājas nepieciešamība nogādāt transportlīdzekļa vadītāju ārstniecības iestādē tad, kad izelpotā gaisa pārbaudi nav iespējams veikt (nav mēraparātu vai tie nedarbojas), problēmas risinājums ir nodrošināt, ka policijas un robežsardzes ekipāžas ir aprīkotas ar derīgu un funkcionējošu aparatūru apreibinošu vielu (jo īpaši alkohola) vielu pārbaudē.

10.2. *vai identificētās funkcijas/uzdevuma nodošana vai deleģēšana nebūtu pretrunā tiesību pamatprincipiem, t. sk. tiesiskās sistēmas konceptuālajam ietvaram, lai nodrošinātu, ka netiek skartas valsts pamatfunkcijas un sabiedrības tiesiskās aizsardzības garantijas (intereses)*

10.3. *kāds būtu vēlamais identificētās funkcijas/uzdevuma pārejas citai organizācijai modelis – nodošana, deleģēšana (vai cits modelis)*

10.4. *kādai organizācijai identificētā funkcija/uzdevums būtu nododams/deleģējams (piemēram, valsts vai pašvaldību institūcijai, privātās apsardzes sektoram, konkrētai nevalstiskajai organizācijai)*

Transportlīdzekļa vadītāja nogādāšanu ārstniecības iestādē ir iespējams deleģēt privātpersonai (piemēram, apsardzes komersantam), paredzot šādu iespēju ārējos normatīvajos aktos.

10.5. *kādi būtu iespējamie ieguvumi un riski, ja funkcija/uzdevums tiek nodots vai deleģēts, piemēram, risks publiskās drošības un kārtības apdraudējumam, sabiedrības atbalsta un uzticības zudumam, publiskās pārvaldes reputācijai u.c.*

Būtiski riski šobrīd nav identificējami.

11. Valsts policijas uzdevums: apslēptās un atrastās mantas saglabāšana līdz turpmākai rīcībai ar to

11.1. *ja identificētā funkcija/uzdevums nav noteikts likumā “Par policiju”, vai attiecīgā funkcija / uzdevums pēc būtības atbilst šajā likumā policijai noteiktajām funkcijām /uzdevumiem*

Likuma “Par policiju” 10. panta pirmās daļas 10. punkts noteic, ka viens no policijas uzdevumiem ir “nodrošināt policijai nodotās apslēptās un atrastās mantas, kā arī atrasto dokumentu (turpmāk — atrastā manta) saglabāšanu līdz turpmākai rīcībai ar tiem”. Šis regulējums ir saistīts ar Civillikumā ietverto regulējumu – Civillikuma 945.-949. pants paredz policijas iesaisti atrasto lietu administrēšanā. Ar 2024. gada 21. novembra grozījumiem likumā “Par policiju” noteikts, ka policijai ir tiesības “lemt par rīcību ar atrasto mantu:

a) nodot to Valsts ieņēmumu dienestam, ja sešu mēnešu laikā no sludinājuma ieviešanas policijas oficiālajā tīmekļvietnē nav noskaidrota atrastās mantas piederība un mantas atradējs atsakās to pārņemt savā īpašumā,

b) iznīcināt tādu atrasto mantu, kurai nav vērtības, kura nav derīga lietošanai, kuras apgrozība aizliegta ar likumu vai kura ir bīstama videi.” Tādējādi salīdzinoši nesen jau ir veikts izvērtējums par to, kā atvieglot Valsts policijas darbu ar atrasto mantu administrēšanu. Likumā noteikto mantu administrēšana pati par sevi nav saistīta ar sabiedrisko kārtību un drošību; minētais uzdevums Valsts policijai nodots jau izsenis kā institūcijai, kuras struktūrvienības pārklāj visas valsts teritoriju (ģeogrāfiskā sasniedzamība).

11.2. *vai identificētās funkcijas/uzdevuma nodošana vai deleģēšana nebūtu pretrunā tiesību pamatprincipiem, t. sk. tiesiskās sistēmas konceptuālajam ietvaram, lai nodrošinātu, ka netiek skartas valsts pamatfunkcijas un sabiedrības tiesiskās aizsardzības garantijas (intereses)*

Apslēptās un atrastās mantas saglabāšanu ir iespējams nodot citai iestādei vai deleģēt pašvaldībai vai privātpersonai. Apslēptās vai atrastās mantas glabāšana ir tehniska (organizatoriska) darbība; Valsts policija var izlemt, kur un kā šādu mantu lietderīgāk glabāt. Valsts policijas cilvēkresursi nepieciešami darbībās ar mantu, proti, fiksēšanā, pārvietošanā, sludinājumu ievietošanā mājas lapā internetā u.c.
11.3. kāds būtu vēlamais identificētās funkcijas/uzdevuma pārejas citai organizācijai modelis – nodošana, deleģēšana (vai cits modelis) (sk. 11.5. punktu)
11.4. kādai organizācijai identificētā funkcija/uzdevums būtu nododams/deleģējams (piemēram, valsts vai pašvaldību institūcijai, privātās apsardzes sektoram, konkrētai nevalstiskajai organizācijai) (sk. 11.5. punktu)
11.5. kādi būtu iespējamie ieguvumi un riski, ja funkcija/uzdevums tiek nodots vai deleģēts, piemēram, risks publiskās drošības un kārtības apdraudējumam, sabiedrības atbalsta un uzticības zudumam, publiskās pārvaldes reputācijai u.c. Ar mantas administrēšanu saistītās darbības ir iespējams nodot citai iestādei vai deleģēt privātpersonai. Tomēr jāšaubās, vai šādi var panākt efektīvāku valsts pārvaldes uzdevuma īstenošanu. Valsts policija jau šobrīd var vienoties ar pašvaldības policiju par sadarbību atrastās mantas administrēšanā (piemēram, tās nogādāšanu Valsts policijā), tomēr vismaz šobrīd nav iedomājama institūcija vai privātpersona, kurai varētu uzdot veikt pārējās ar atrastās mantas administrēšanu saistītās darbības.
12. Valsts policijas uzdevums: ieroču glabāšanas vietu (seifu u.c.) pārbaudes
12.1. ja identificētā funkcija/uzdevums nav noteikts likumā “Par policiju”, vai attiecīgā funkcija / uzdevums pēc būtības atbilst šajā likumā policijai noteiktajām funkcijām /uzdevumiem Likuma “Par policiju” 10. panta pirmās daļas 12. punkts noteic, ka viens no policijas uzdevumiem ir “kontrolēt noteikumu ievērošanu ieroču aprites, apsardzes darbības un detektīvdarbības jomā”. Ieroču glabāšanas vietu pārbaude ir viens no ieroču aprites kontroles veidiem. Kā izriet no intervijas ar Valsts policijas vadību, ieroču glabāšanas vietu pārbaude ir būtiska ieroču aprites sastāvdaļa, un Valsts policijas dalība šī uzdevuma veikšanā ir nozīmīga.
12.2. vai identificētās funkcijas/uzdevuma nodošana vai deleģēšana nebūtu pretrunā tiesību pamatprincipiem, t. sk. tiesiskās sistēmas konceptuālajam ietvaram, lai nodrošinātu, ka netiek skartas valsts pamatfunkcijas un sabiedrības tiesiskās aizsardzības garantijas (intereses) Ieroču glabāšanas vietu pārbaudi ir iespējams nodot citai iestādei vai deleģēt privātpersonai, taču tā kā minētais pasākums ir cieši saistīts ar Valsts policijas kopējo iesaisti ieroču aprites kontrolē, nav pamata mainīt Valsts policijas kompetenci šajā jomā.
12.3. kāds būtu vēlamais identificētās funkcijas/uzdevuma pārejas citai organizācijai modelis – nodošana, deleģēšana (vai cits modelis) (sk. 12.2. punktu)
12.4. kādai organizācijai identificētā funkcija/uzdevums būtu nododams/deleģējams (piemēram, valsts vai pašvaldību institūcijai, privātās apsardzes sektoram, konkrētai nevalstiskajai organizācijai) (sk. 12.2. punktu)
12.5. kādi būtu iespējamie ieguvumi un riski, ja funkcija/uzdevums tiek nodots vai deleģēts, piemēram, risks publiskās drošības un kārtības apdraudējumam, sabiedrības atbalsta un uzticības zudumam, publiskās pārvaldes reputācijai u.c. (sk. 12.2. punktu)

13. Valsts policijas uzdevums: pagaidu aizsardzības līdzekļu (personas nošķiršanas) pret vardarbību pārbaudes
<i>13.1. ja identificētā funkcija/uzdevums nav noteikts likumā “Par policiju”, vai attiecīgā funkcija / uzdevums pēc būtības atbilst šajā likumā policijai noteiktajām funkcijām /uzdevumiem</i> Likuma “Par policiju” 10. panta pirmās daļas 21. un 22. punkts noteic, ka policijas uzdevums ir: “21) novērst tūlītējus draudus, ja persona, kas atrodas mājoklī vai tā tuvumā, var nodarīt kaitējumu šajā mājoklī pastāvīgi dzīvojošas personas dzīvībai, brīvībai vai veselībai, līdz tiesa izskata jautājumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību; 22) kontrolēt, kā tiek pildīti tiesas vai tiesneša lēmumi par pagaidu aizsardzību pret vardarbību [...]”. Šīs funkcijas ir cieši saistītas ar likuma “Par policiju” 3. pantā nostiprināto uzdevumu “garantēt personu un sabiedrības drošību”.
<i>13.2. vai identificētās funkcijas/uzdevuma nodošana vai deleģēšana nebūtu pretrunā tiesību pamatprincipiem, t. sk. tiesiskās sistēmas konceptuālajam ietvaram, lai nodrošinātu, ka netiek skartas valsts pamatfunkcijas un sabiedrības tiesiskās aizsardzības garantijas (intereses)</i> Kārtību, kādā Valsts policija kontrolē tiesas vai tiesneša lēmumus par pagaidu aizsardzību pret vardarbību, reglamentē Ministru kabineta 2014. gada 25. marta noteikumi Nr. 161 “Kārtība, kādā novērš vardarbības draudus un nodrošina pagaidu aizsardzību pret vardarbību”. Lai arī šajos noteikumos paredzētais regulējums lielākoties prasa attālinātu saziņu ar personu, kuras labā lēmums pieņemts, tā nodošana citai iestādei nebūtu lietderīga. Valsts policijas iesaiste minēto tiesas vai tiesneša nolēmumu izpildē ir fundamentāli svarīga, lai īstenotu likumpārkāpumu prevenciju. Lai arī principā nav juridisku šķēršļu, lai minēto uzdevumu deleģētu citai personai, Valsts policijas iesaiste šī uzdevuma īstenošanā ir svarīga, lai veicinātu uzticību tiesas (tiesneša) nolēmuma darbībai un valsts aktīvai iesaistei cīņā ar vardarbību. Turklāt jāuzsver, ka likuma “Par policiju” 12.¹ pantā ietvertais regulējums par policijas lēmumu par nošķiršanu ir cieši saistīts ar Civilprocesā likumā ietverto regulējumu par tiesas lēmumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību. Citu institūciju iesaiste tiesas lēmuma izpildes kontrolē varētu apgrūtināt informācijas apriti un efektīvu lēmumu izpildi. Vienlaikus jāuzsver, ka minētajos Ministru kabineta noteikumos ietvertās darbības, kuras veic Valsts policija saskaņā ar noteikumu 22.-25. punktu, ir tādas, kuras nav nepieciešams veikt amatpersonai ar speciālo dienesta pakāpi – tās var veikt arī cita policijā nodarbināta persona.
<i>13.3. kāds būtu vēlamais identificētās funkcijas/uzdevuma pārejas citai organizācijai modelis – nodošana, deleģēšana (vai cits modelis)</i> (sk. 13.2. punktu)
<i>13.4. kādai organizācijai identificētā funkcija/uzdevums būtu nododams/deleģējams (piemēram, valsts vai pašvaldību institūcijai, privātās apsardzes sektoram, konkrētai nevalstiskajai organizācijai)</i> (sk.13.2. punktu)
<i>13.5. kādi būtu iespējamie ieguvumi un riski, ja funkcija/uzdevums tiek nodots vai deleģēts, piemēram, risks publiskās drošības un kārtības apdraudējumam, sabiedrības atbalsta un uzticības zudumam, publiskās pārvaldes reputācijai u.c.</i> (sk. 13.2. punktu)

Kopsavilkums

Pēc iepazīšanās ar revīzijas ietvaros ievāktu informāciju, kas bija nodota eksperta rīcībā, un attiecīgo normatīvo aktu izpēti, izdarāmi šādi galvenie secinājumi par to, vai ir tādas Valsts policijas funkcijas un uzdevumi, kurus var veikt kāda cita organizācija, piemēram, nevalstiskās organizācijas, uzņēmēji, citas publiskā sektora institūcijas:

1. Valsts policijas kompetencē ietilpstošu uzdevumu ir iespējams vai nu nodot citas valsts pārvaldes institūcijas kompetencē (grozot likumu) vai deleģēt valsts pārvaldes uzdevumu citai publiskai personai vai privātpersonai.
2. Valsts pārvaldes iekārtas likuma 41. panta otrā daļa un trešās daļas 5. punkts noteic satura ierobežojumus tādiem valsts pārvaldes uzdevumiem, kurus nevajadzētu deleģēt pat ar likumu. Valsts pārvaldes iekārtas likuma 41. panta trešās daļas 5. punkts noteic, ka nedrīkst deleģēt "citus pārvaldes uzdevumus, kuri pēc savas būtības ir valsts pārvaldes funkcijas pamats un kurus drīkst veikt tikai iestādes". Teorētiski iespējams vien minēt apsvērumus, kuri varētu būt šķērslis deleģēšanai, piemēram: 1) tiesību norma, kas regulē pārvaldes uzdevumu, paredz plašu novērtējuma vai rīcības brīvību; 2) uzdevums skar demokrātiskās iekārtas funkcionēšanas pamatus (piemēram, politisko partiju finansēšana, aizliegums rīkot sapulces gājienus un piketus); 3) deleģēšana varētu apdraudēt valsts varas autoritāti, leģitimitāti un uzticību valstij; 4) uzdevuma īstenošanas ietvaros var tikt būtiski un ilgstoši ierobežotas personas cilvēktiesības. Taču minētie apsvērumi ir balstīti likumdevēja uzskatos par to, ko konkrētajā laika periodā ir vai nav pieļaujami uzticēt veikt privātpersonai, tādēļ politiskas izšķiršanās ceļā deleģējamo pārvaldes uzdevumu robežas ir elastīgas un atkarīgas no konkrēta valsts pārvaldes uzdevuma deleģēšanas iespējas risku un ieguvumu izvērtējuma rezultāta, tostarp no tā vai iestāde, kuras pamatkompetencē ir noteikts attiecīgais uzdevums, saglabā efektīvas pārraudzības iespējas, tostarp jebkurā brīdī pārņemt deleģēto uzdevumu vai tā daļu savā kontrolē.
3. Valsts pārvaldes uzdevuma deleģēšana ir iespējama tikai tad, ja tās rezultātā uzdevuma īstenošana kļūtu efektīvāka salīdzinot ar situāciju, ja uzdevumu turpinātu pildīt valsts policija. No likuma neizriet detalizētākas vadlīnijas efektivitātes noteikšanai, tādēļ lēmuma pieņemējam ir plaša rīcības brīvība, konkretizējot deleģēšanas mērķi un vērtējot deleģēšanas lietderību.
4. Cilvēkresursu optimizācija (iespēja tos novirzīt citu uzdevumu veikšanai) var būt apsvērums, kas pamato pārvaldes uzdevuma deleģēšanas efektivitāti (iestādes veikspējas kopējo uzlabojumu). Ieguvums, kas sagaidāms no pārvaldes uzdevuma deleģēšanas (iespēja attiecīgo uzdevumu veicošās amatpersonas novirzīt prioritārām vakancēm) ir jāsamēro ar riskiem, izmaksām vai citiem apgrūtinājumiem, kas varētu rasties deleģēšanas rezultātā.
5. Vērtējot deleģēšanas rezultātā iegūstamo efektivitāti, nepieciešams apsvērt vismaz šādus aspektus: 1) vai pārvaldes uzdevuma deleģēšana privātpersonai (piemēram, apsardzes komersantam) var nodrošināt uzdevuma īstenošanu adekvātā apmērā un intensitātē; 2) aprēķins par iespējamām pārvaldes uzdevuma deleģēšanas izmaksām var palīdzēt izvērtēt, vai deleģēšana ir ekonomiski izdevīgāka un izvairīties no nesamērīga izmaksu pieauguma, salīdzinot ar ieguvumiem no deleģēšanas; 3) jāveic risku novērtējums, jo īpaši par to, kā nodrošināt pilnīgu un efektīvu uzraudzību pār pārvaldes uzdevuma īstenošanu.

6. Ārvalstu prakses izpēte apliecina, ka dažādu policijai raksturīgu uzdevumu deleģēšana ir sastopama, taču nepastāv vispārpieņemti kritēriji vērtējot to, vai policijas uzdevums ir vai nav deleģējams privātpersonai.
7. Ņemot vērā Valsts policijas lielo nozīmi un atpazīstamību iedzīvotāju uztverē, diskusijai par to, vai un kādus Valsts policijas uzdevumus ir iespējams deleģēt, ir jābūt arī politiskai un deleģēšanas iespējamībai attiecībā uz Valsts policijas uzdevumiem – tieši paredzētai likumā.
8. No visiem identificētajiem Valsts policijas uzdevumiem, kas hipotētiski identificēti kā nododami (deleģējami) citām institūcijām, acīmredzami nepieciešams būtiski samazināt Valsts policijas iesaisti likuma “Par policiju” 10. panta pirmās daļas 9. punktā noteiktajam uzdevumam “īstenot Ministru kabineta noteikto objektu un kritiskās infrastruktūras fiziskās drošības pasākumus”. Pēc būtības drošības pasākumu veikšana objektos nav atsevišķs valsts pārvaldes uzdevums, bet gan palīgdarbība, kas jāveic attiecīgā īpašuma īpašniekam. Tā ir izteikti tehniska darbība, kuru ir iespējams nodot apsardzes komersantiem, ja nepieciešams, izvirzot paaugstinātas kvalifikācijas prasības attiecībā uz kritiskās infrastruktūras objektu apsardzi. Valsts policijas līdzdalība šī uzdevuma īstenošanā ir būtiski samazināma, un tā varētu dod reālu iespēju novirzīt šī uzdevuma īstenošanai paredzētās amatpersonas citos vakantos amatos.
9. Lai arī lielu daļu no revīzijā identificētajiem uzdevumiem teorētiski ir iespējams nodot citām institūcijām vai deleģēt citām personām, nevaru apstiprināt, ka šie pasākumi varētu dod būtisku atslogojumu Valsts policijas darbā vai nu tādēļ, ka šie uzdevumi neprasa būtiskus resursus, vai tādēļ, ka to piekritība Valsts policijai ir racionāla.
10. Valsts policijai uzticēto uzdevumu nodošana (deleģēšana) citām personām ar mērķi nodrošināt pietiekamu skaitu policistu var būt efektīvs risinājums vien attiecībā uz dažiem no policijai noteiktajiem uzdevumiem (piemēram, attiecībā uz dažādu objektu apsardzi), ja ir veikts sabalansēts ieguvumu un risku izvērtējums. Lai arī šajā vērtējumā nav analizēti citi faktori, kas apgrūtina policijas darbinieku piesaisti, kā pilnveidojamu aspektu varu uzsvērt ārkārtējo administratīvo slogu (atskaites, dokumentu gatavošana, darbs ar APAS sistēmu), kas aizņem nesamērīgi daudz resursus, kavē iespējas operatīvāk reaģēt uz notikumiem un mazina vēlmi strādāt policijā. To apliecina, piemēram, Valsts policijas 2024. gada 10. maija padomes sēdei pievienotais apkopojums ar policijas darbinieku viedokļiem par darba organizācijas trūkumiem. Šie faktori ne vienmēr ir Valsts policijas kontrolē, bet izriet vai nu no neefektīvi izstrādātas dokumentu aprites sistēmas (APAS) vai ārējos normatīvajos aktos ietvertā regulējuma.
11. Daļu no Valsts policijas uzdevumiem var veikt arī personas, kurām nav piešķirta speciālā dienesta pakāpe saskaņā ar Dienesta gaitas likumu. Proti, ne visiem amatiem, kurus ieņem amatpersonas ar speciālajām dienesta pakāpēm, ir nepieciešamas Dienesta gaitas likumā noteiktās prasības attiecībā uz fizisko sagatavotību un veselības stāvokli.